

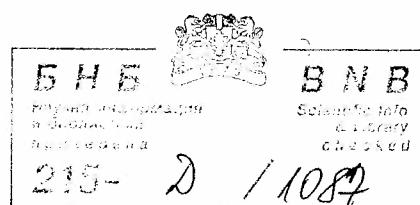
0/04

A/E 82

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА БНБ ЗА
1962 ГОДИНА

1963 ГОДИНА

Строго поверително

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКА СЪВЕТ
другаря ТОНОР КИВКОВ

Т У К

Д О К И Л Д

от КИРНІ ИСТОРОВ, председател на
Българската народна банка.

Съвсем: годишния отчет, баланса и
сметката за печалбите и
загубите на Българската
народна банка за 1962 г.

Другаръ Председател,

В резултат на превъзходната политика на ЦК на БКП, на огромната политическа и организаторска работа на цялата Партия и самоотвержения труд на трудовите сили, през 1962 г. се постигаха нови забележителни успехи по пътя на нашето ускорено икономическо развитие.

Обемът на общата промишлена продукция през 1962 г. достигна 5.540 милиона лева, като се произведе в повече продукция за 551 милиона лева от 1961 г. Обемът на селскостопанското производство за 1962 г. /по предварителни данни/ достигна 2.502 милиона лева или в повече от 1961 г. с 55,3 милиона лева. Външнотърговският обмен на страната се разшири. Планът за износа се преизпълни с 2,4%, а планът за вноса - с 6,7%. Материалното и културното положение на населението продължи да се подобрява, което позволява планът по стокооборота на дребно да се преизпълни с 1,0%. През 1962 г. на населението се продадоха стоки за 133,7 милиона лева в повече от колкото през 1961 г.

Обемът на промишлената и селскостопанската продукция и на стокооборота на дребно, заедно, се увеличи от 10,1 милиарда лева за 1961 г. на 10,9 милиарда лева за 1962 г., или със 7,3%. За същия период размерът на краткосрочните банкови заеми средно за

годината се увеличи от 1.672 милиона лева на 1.711 милиона лева или с 2,3 %.

По-бавното нарастване на банковия кредит от нарастването на промишлената и селскостопанска продукция и стокооборота на дребно е резултат в значителна степен на подобряването ръководството на предприятията, което доведе до по-ефективно използване на оборотните средства.

Цялата дейност на Българската народна банка през 1962 г. бе насочена да съдействува за изпълнение на стопанските и финансово-вите планове от всяко предприятие, при строго спазване изискванията на стопанската сметка и като се използват най-икономично материалните и паричните средства.

При регулирането на паричното обръщение, при кредитирането и разплащанията, Централното управление на банката се ръководеше от решенията на Ноемврийския пленум на ЦК на БКП и на Юнското съвещание на партийния, обществения и държавния актив за повишаване ролята на контрола чрез лева за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства, за правилно и целесъобразно изразходване на средствата. В съответствие с тези решения на Партията, Банката проведе редица мероприятия за повишаване ефективността на банковия контрол.

Въпреки значителното подобреие в провеждания контрол обаче, в работата на банката се допускат съществени слабости. Затова като въз повод от критиката на Централния комитет към финансово-кредитната система пред VIII конгрес на БКП, Централното управление на банката набеляза нови мероприятия за ликвидиране с формализма и книжнобирократичните методи на работа, за по-задълбочено изучаване икономиката на отделните предприятия и отрасли, за разкриване на резерви и по-икономичното използване на средствата.

През 1962 г. отделните дейности на банката се характеризират със следните по-важни моменти:

I. ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ

Важно мероприятие на Партията и правителството в областта на паричното обръщение през годината, което се проведе с дейното участие на банката, е изменението на мащаба на цените и обмяната на старите пари с нови пари. За правилното и своевременното извъртане

на обмяната банката организира 1954 обменни пункта, в които бяха привлечени на работа 6.132 касови и счетоводни работници от предприятието и учрежденията. Своевременно бяха доставени новите банкноти и монети емисия 1962 г. Цялата работа по подготовката и провеждането на обмяната на старите пари с нови се извърши правилно и при строго спазване на реда и сроковете, определени в 149-то постановление на Министерския съвет от месец юли 1961 г. "За изменение мащаба на цените и обмяна на намиращите се в обръщение пари с нови пари". В хода на обмяната през първото тримесечие на 1962 г. банката следеше нуждите на паричния оборот и своевременно вземаше мерки за съобразяване на купюрния строеж на парите в обръщение с действителните потребности на оборота. Извадените от обръщение банкноти и монети се претопиха в хартия и метал до края на годината.

Паричната реформа беше важно мероприятие за по-нататъшно усъвършенствуване на нашата парична система. Паричната единица се уедри, като десет стари лева се обмениха за един нов лев. Златното съдържание на лева се повиши от 1 януари 1962 г. на 0,759548 грама чисто злато. При приключването на обмяната 72 miliona лева стари банкноти и монети не бяха представени за обмяна и с тях се намали размера на паричното обръщение към 31 март 1962 г.

В резултат на успешното развитие на основните отрасли на народното стопанство, през 1962 г. националният доход нарасна, по предварителни данни, на 5.042 miliona лева срещу 4.716 miliona лева за 1961 г. или 6,9% повече. На тая основа нараснаха и паричните доходи на населението, които образуват основата на оборота на наличните пари и определят обема на паричното обръщение.

През 1962 г. банката подобри работата си по планирането на паричните доходи и разходи на населението и касовите обороти, новиши организаторската работа по изпълнението на касовия план. Специално внимание се отдели за ускоряване обръщението на наличните пари чрез подобряване инкасното на постъплението на предприятията и организацията, преди всичко тези на селските потребителни кооперации.

Планираният размер на паричното обръщение за 1962 г. по баланса на паричните доходи и разходи на населението бе надхвърлен значително. Предвидено беше през годината паричното обръщение да нарасне с 15 miliona лева, а действителното нарастване е 86 miliona лева. Към 31 декември 1962 г. размерът на паричното обръщение е 298 miliona лева срещу 212 miliona лева към същата дата на 1961 г.

Подготовката и провеждането на обикновта доведе до психозата на "бягане от парите" и необичадното увеличение на покупките на населението към края на 1961 г., което предизвика колебания в количеството на парите. Паричното обръщение се измести ненормално иного, като спада под размера, необходим за правилно обслужване на паричния оборот, тъй като населението изразходва за покупка на стоки и тази част от доходите си, която обикновено задържа на ръка. През 1962 г. започна обратен процес на задържане на пари в населението за заместване на ненормално изтеглевите пари от обръщението през 1961 г. Това обстоятелство е една от причините за голямото увеличение на емисията през 1962 г. То компенсира ненормалното свиване на паричното обръщение през 1961 г. Общо за двете години - 1961 и 1962 паричното обръщение нарасна с 64 милиона лева или средно на година с 32 милиона лева при средно годишно нарастване за 1959 и 1960 година 29 милиона лева.

Паред с това трябва да се добави, че в развитието на паричното обръщение през 1962 г. се проследи и неблагоприятна тенденция, която ако продължи и занапред може да доведе до нездраво увеличение на парите в обръщението. Касае се за намаляване на степента на възвръщане на пуснатите в обръщение пари чрез стокооборота и за задържане на пари в населението, за което ще се опрем подробно по-нататък.

Правителствената директива по паричното обръщение за отделните тримесечия на 1962 г. се измести както следва:

Тримесечия	П и а н		Капалниче	
	Да се пускат в обръщение	Да се изтеглят от обръщение	Пуснати в обръщение	Изтеглено от обръщение
I	11	-	24	-
II	2	-	12	-
III	18	-	26	-
IV	-	20	29	-

Планът за емисионния резултат не се изпълни и за четирите тримесечия на годията. За неизпълнението на емисионната директива за първото тримесечие оказаха влияние увеличението плащания на трудо-кооперативните земеделски стопанства във пръвка с дадените обек-

чения на някои стопанства по 7-то постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет от 30 януари 1962 г. Общата сума на тези облекчения възлиза на около 26 miliona лева, които бяха изплатени след одобряването на касовия план за тримесечието. Както за първото, така и за останалите тримесечия на годината обаче основна причина за неизпълнението на директивата по паричното обръщение е проявената тенденция на задържане на пари в населението след необичайното свиване на паричното обръщение през 1961 г. Особено голямо е неизпълнението на плана за емисионния резултат за четвъртото тримесечие, когато вместо да се изтеглят от обръщение 20 miliona лева се пуснаха в обръщение 29 miliona лева. Допълнително влияние за това необичайно отклонение от плана оказа предсрочното изплащане в последните дни на годината на военни пенсии, които по установения ред следваше да се изплатят в началото на месец януари 1963 г. Тези извънредни плащания на пенсии възлизаха на около 40 miliona лева.

Във връзка с големите колебания в размера на емисията за отделните месеци, развитието на паричното обръщение през годината прече твърде неравномерно, което се вижда от приложената диаграма № 1

Определящ фактор за развитието на паричното обръщение е нарастването на паричните доходи на населението. Съотношението в нарастването на доходите на населението и паричното обръщение за последните пет години се вижда от следната таблица:

Години	Парични доходи на населението		Среден размер на паричното обръщение	
	Милиони левове	% на ежегодно нарастване	Милиони левове	% на ежегодно нарастване
1958	2.320	114,7	200	118,0
1959	2.703	116,6	229	114,5
1960	3.102	114,8	264	115,6
1961	3.344	107,8	274	103,8
1962	3.678 ^{6,7%} очаквано	110,0	288	104,9

За петилетието 1958-1962 година паричните доходи на населението са нараствали ежегодно средно с 12,7%, докато средният размер на паричното обръщение е нараствал ежегодно средно с 11,3%. Това съотношение отговаря на изискването за правилно развитие на парично обръщение, като нарастващият паричен оборот е обслужван с относително по-малко пари в обръщение благодарение на повишена скорост на обръщението на парите. През 1961 и 1962 година се отбележава недоработка на това съотношение, във връзка с необичайното свиване на паричното обръщение през втората половина на 1961 г., което оказа влияние и върху средния размер на парите в обръщение през 1962 г.

Както се вижда от приложената таблица № 2 основната част от доходите на населението е от заплати. В резултат от разширението на производството и строителството и от растежа на другите отрасли на народното стопанство, доходите на населението от заплати през годината се увеличиха. Нарастването на производството и строителството се съпътствува с чувствително повишение на производителността на труда, което оказа задържащо влияние върху разходите за фонд за работната заплата през годината.

Въпреки че продължителното засушаване се отрази неблагоприятно върху реколтата на зърнени храли и някои други селскостопански култури, в резултат на взетите мерки, засадените площи с тютин и други селскостопански произведения, продукцията от селското стопанство за 1962 г., по предварителни данни, ще надхвърли с 2,3% продукцията за 1961 г. В същото време доходите на населението от трудодни за годината нарастват в сравнение с 1961 г. с 30%, което е резултат главно на повишението на изкуствните цени на някои селскостопански произведения - птици, мляко, яйца, както и намалението на цените на петроцелните продукти и химическите торове закупувани от трудово-кооперативните земеделски стопанства. На основата на нараствалите доходи, през 1962 г. трудово-кооперативните земеделски стопанства авансираха по-редовно и до по-висок процент кооператорите, като по предварителни данни авансираният достигна средно 65% за страната при 62,2% за 1961 г. През 1962 г. на трудово-кооперативните земеделски стопанства се изплатиха 704 милиона лева срещу 587 милиона лева през 1961 г.

По-голямото нарастване на паричните доходи от трудодни в сравнение с доходите от заплати предизвика изменение в социалната структура на доходите на населението, като се увеличи относителният дял на доходите на селяните за сметка на намаляване относителният дял на доходите на работниците и служителите. Наплатените суми за заплати през 1962 г. съставляват 59% от общата сума на плащанията по национален план срещу 62,5% през 1961 г. Обратно - дялът на изплатяваните суми за трудодни нараства от 21,7% през 1961 г. на 23,9% за 1962 г. Нарастването на относителния дял на доходите на селяните доведе до по-голямо задържане на пари у населението, тъй като селското население получава свите доходи по-неравномерно и ги разходва в по-продължителен период от време. Това се отрази и върху скоростта

на обръщението на парите през годината, въпреки че достигнатата скорост е по-висока от предишната година.

Скоростта на паричния оборот през касите на банката за 1962 г. достигна 11,31 пъти среду 11,01 пъти за 1961 г. Едни оборот на парите през касите на банката през 1962 г. се е извършил за 31,8 дни, докато през 1961 г. за един оборот са били необходими 32,7 дни. Ускоряването на паричния оборот през касите на банката, при големото нарастване на доходите на селското население, се дължи главно на ниския среден размер на паричното обръщение през първото полугодие в резултат на провеждането на паричната реформа.

Нарастването на паричните разходи на населението през 1962 г. изостава от нарастването на доходите му. При нарастване на доходите в сравнение с 1961 г. с 10,0%, разходите на населението нарастват по предварителни данни със 7,3%. като резултат на това в населението се задържаха повече пари от обикновено, което се отрази в чувствително нарастване на емисията за годината.

Основното изоставане в ръста на паричните разходи на населението иде от разходите му за покупка на стоки. Въпреки че плащането за стокооборота за годината се превизвани с 1,9%, чрез стокооборота се възвърши в касите на банката относително по-малка част от доходите на населението отколкото през идните години. От всеки 100 лева изплатени от банката, чрез постъпленията в налични пари от стокооборота през 1962 г. се възвържа 75,20 лева, докато през 1961 г. се възвържа 78,10 лева, а през 1960 г. - 76,00 лева. До известна степен това е във връзка с по-големото нарастване на доходите на селското население, което се потвърждава от факта, че докато изплатените суми за трудодни през 1962 г. нарастват в сравнение с 1961 г. с 20%, реализираният стокооборот в селото нараства в сравнение с 1961 г. само със 7,5%. Основната причина обаче за намалената възвърщаемост на пуснатите в обръщение пари чрез стокооборота през годината е несъответствието на стоковите фондове на потребителското търсене, както по отношение на обема на фондовете, така и по отношение на техната структура. Наред с големия брой нехранителни стоки, които са в недостатъчно количество за задоволяване на платежоспособното потребителско търсене, поради неизпълнение на плана за селско-стопанската продукция, през 1962 г. като дефицитни се очертаха и редица хранителни стоки - фасул, зук, ориз, картофи, яйца, мляко и

млечни произведения, колбаси и други. При това тези стоки са предимно търсени не само от страна на градското население, но и от селското, вследствие на непрекъснатото намаляване на натуралното запладане на членовете на трудово-кооперативните земеделски стопанства.

Върху развитието на стокооборота и на паричното обръщениепрез 1962 г. влияние оказа и увеличението на изкунните цени на някои селскостопански произведения и извършеното във връзка с него увеличение на цените на дребно на някои стоки от селскостопански произход. Това се отрази върху покупателната сила на лева, която при база 100 за 1962 г. и достигнато равнище 140,3 за 1961 г., се намали по предварителни данни на 136,5 за 1962 г.

Неблагоприятно отражение върху развитието на паричното обръщениепрез 1962 г. даде чувствителното намаляние на растежа на спестяванията при Държавната спестовна каса. През годината населението засили тегленето на суми от влоговете си отчасти във връзка с ширещия се през първото полугодие служ за блокиране на влоговете и главно за попълване на оази наличност от пари, която обикновено се задържа като неорганизирани спестявания и от която населението се бе освободило в края на 1961 г. преди извършването на обмияната на старите пари с нови. В резултат от това развитие на влогонабирането през 1962 г. влоговете при Държавната спестовна каса нараснаха с 67 милиона лева, докато през 1961 г. нарастването е 101 милиона лева, а през 1960 г. - 150 милиона лева. От всеки 100 лева наплатени от банката, чрез прираста на влоговете през годината се възвърнаха 2 лева, докато през 1961 г. се възвърнаха 3,40 лева и през 1960 г. - 5,44 лева. Намалянието на прираста на влоговете през годината поставя със по-голяма острота въпроса за обема и структурата на стоковите фондове и за балансиране на доходите и разходите на населението преди всячко чрез стокооборота. Обаче и при благоприятно развитие на влогонабирането въпросът за здравината на паричното обръщениепрез паричната единица трябва да се решава главно на базата на правилно съответствие на доходите на населението и стоковите фондове като спестяванията на населението представляват скрита покупателна сила, за която винаги трябва да се държи сметка.

В регулирането на паричното обръщениеважно място имат и постъпленията в налични пари от транспортни и комунално-битови услуги на населението и културни и спортни мероприятия. Сумата на тези постъпления нарасна от 223 милиона лева за 1961 г. на 246 милиона

лева за 1962 г., като относителното им тегло в общата сума на постъпленията в налични пари се увеличи от 8,3 % на 8,6 %. Развитието на услугите обаче все още изостава от нарасналите нужди и доходи на населението. Почти навсякъде в страната битовите услуги са недостатъчни, бавни и неизвествани. Възможностите за бързо разгръщане на битовите услуги по 184-то постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет от 11 август 1960 г. относно по-нататъшното подобряване на битовото обслужване на населението от промкомбинатите и трудово-производителните кооперации не се използват напълно. Недостатъчна е още и киномрежата, както в големите градове, така и в селата, за да осигури културно и удобно обслужване на населението. В по-нататъшното разгръщане на нестоковите услуги на населението и увеличението на постъпленията от тях се крие голям резерв за по-пълно и бързо възвръщане на пусканите в обръщение пари в касите на банката, с което би се намалило и напрежението в стокосбората и стоковите фондове.

II. КРЕДИТНА ДЕЙНОСТ

Българската народна банка провежда своята кредитна дейност в съответствие с утвърдените от Министерския съвет тримесечни кредитни планове. Както при съставянето на плановете, така и в процеса на тяхното изпълнение, банката се ръководи от поставената задача за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства в народното стопанство. За постигането на тази цел тя насочи вниманието си към подобряване на своята икономическа работа и по-конкретно към анализ на дейността на предприятията. По този начин банковите работници по-пълно опознават икономиката на отделните предприятия и отрасли и съобразно допусканите слабости, насочват своето въздействие.

Утвърдените кредити от Министерския съвет и тяхното използване през отделните тримесечия се вижда от приложената таблица № 3.

Както показват данните в таблицата, през първото тримесечие на 1962 г. от планираните кредити не се усвоиха 1,5 %, през второто тримесечие - 0,3 %, а през третото и четвъртото тримесечие се ползуваха в повече от планираните кредити съответно 1,9 % и 6,9 %.

Отклоненията от планираните кредити през отделните тримесечия се дължат на някои особености в изпълнението на народностопанския план и на неточности при планиране на кредитите за отделните предприятия и отрасли. За превишението на планираните кредити през четвъртото тримесечие със 114,6 милиона лева например оказа влияние главно несвоевременното превеждане от бюджета на плановите загуби на външногъртовските предприятия, възлизали на около 98 милиона лева и изкушените в повече от плана количества грозде и тютюн.

Размерът на редовните и просрочените заеми в края на 1962 г., съпоставени със същата дата на 1961 г., разпределени по отрасли и сектори в народното стопанство е показан в следната таблица:

Отрасли и сектори	Остатъци на редовните и просрочени заеми на:				Отклонения: +увеличение -намаление	
	31.XII.1961		31.XII.1962			
	млн. лева	%	млн. лева	%	млн. лева	%
1. Промишленост	591	37,5	620	35,1	+ 29	4,9
2. Вътрешна търговия	516	32,8	565	31,9	+ 49	9,5
3. Матер.техн.снабдяване	185	11,7	195	11,0	+ 10	5,4
4. Външна търговия	164	10,4	262	14,8	+ 98	59,7
5. Селско стопанство	116	7,4	125	7,1	+ 9	7,7
6. Транспорт	3	0,2	2	0,1	- 1	-33,3
Всичко:	1.575	100,0	1.769	100,0	+ 194	12,3
От тях:						
a/ държавен сектор	1.352	85,8	1.517	85,8	+ 165	12,2
b/ кооперативен сектор	223	14,2	252	14,2	+ 29	13,0

Характерно е, че размерът на заемите на 31 декември 1962 г. се е увеличил в абсолютна сума спрямо същата дата на 1961 г. във всички отрасли с изключение на транспорта. Най-голямо е увеличението във външната търговия - 98 милиона лева, вътрешната търговия - 49 милиона лева, промишлеността - 29 милиона лева и пр. В същото време относителният дял на заемите е намалял във всички

отрасли, от 0,1 % за транспорта до 2,4 % за промишлеността, с изключение на външната търговия, където той се е увеличил с 4,4 %. Характерно е също, че докато остатъците на заемите в края на 1962 г. са се увеличили във всички отрасли със 194 miliona лева, остатъците средно за годината в промишлеността са намалели с 44 miliona лева, във вътрешната търговия с 30 miliona лева и в транспорта с 1 milion лева или общо със 74 miliona лева. От друга страна средните остатъци са се увеличили за външната търговия с 52 miliona лева, за снабдителните предприятия с 44 miliona лева и в селското стопанство с 18 miliona лева или общо със 114 miliona лева /справка приложение № 5/. Причините за настъпилите изменения в заемите ще разгледаме в съответните отрасли.

Третата особеност, с която се характеризират ползуваните заеми е абсолютно и относителното нарастване на просрочените заеми. От 78 miliona лева или 4,9 % от общата сума на заемите на 31 декември 1961 г. просрочените заеми са се увеличили на 99 miliona лева или 5,5 % от всички заеми /Справка приложение № 4/. Абсолютно и относително нарастване има и в средните остатъци, които от 5 % за 1961 г. нарастват на 6 % за 1962 г. /Справка приложение № 5/.

Наред с увеличаването на абсолютния размер на банковите заеми нарастват и техните обороти. През 1961 г. отпуснатите заеми възлизаха на 16.830 miliona лева, а през 1962 г. - 19.080 miliona лева или 2.250 miliona лева в повече, което представлява 13,4 % /Справка приложение № 4/. Увеличението в обема на отпуснатите заеми е в неразрывна връзка с нарасналния обем на производствените планове и стокооборота.

През 1962 г. настъпиха съществени изменения и в структурата на банковите кредити по видове заеми. Средните остатъци на заемите за планови запаси от 90,5 miliona лева за 1961 г. намаляват на 84,0 miliona лева за 1962 г. Намалени са средните остатъци и на заемите за изкупуване с 48 miliona лева както и на заемите по специални разпореждания със 77,8 miliona лева. Същевременно са увеличени средните остатъци на заемите по стокооборота със 104 miliona лева, по вноса и износа с 25 miliona лева, сезонните разходи с 14,4 miliona лева, просрочените заеми с

15,8 милиона лева и др. /Справка приложение № 6/. Карактерно е, че докато средните остатъци на заемите, отпусканни на предприятиета срещу конкретни стоково-материални ценности са намалени с 14,4 %, средните остатъци на заемите, които банката отпуска на предприятията като делово участие в нормативите им, както и на заемите без обезщечие, са увеличени с 5,2 %. Тези изменения в структурата на банковите кредити са особено характерни, ако се съвржат с промените в структурата на ресурсите, които се използват от банката за краткосрочно кредитиране, на които не се спрем по-нататък.

Независимо от нарасналния размер на заемите, през 1962 г. се повиши ефективността от използването им, като средният срок за тяхното издължаване се намали от 35,7 дни на 32,6 дни /Справка приложение № 7/. Средният срок за издължаване на просрочените заеми обаче се увеличи от 23,4 дни на 27,9 дни, което се дължи главно на нарасналите финансови затруднения на външнотърговските предприятия.

1. Кредитиране на отраслита на народното стопанство

a/ Кредитиране на промишлеността

При кредитирането на промишлените предприятия през 1962 г. пред Банката стоеше като основна задача изпълнение решението на Ноемврийския пленум на ЦК на БКП и по-конкретно на 18-то постановление на Министерския съвет от 9 февруари 1962 г. за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства в промишлеността, в резултат на което трябвало да се освободят 110 милиона лева. За изпълнението на тази важна задача Банката насочи вниманието си главно към по-задълбочено изучаване икономиката на отделните предприятия и отрасли и затягане режима на кредитирането. В тази връзка се обръна внимание на съставянето на производствено-финансовите планове на предприятията и особено на обвързаността между отделните показатели на плана. При консттиране на недостатъци или нарушен обвързки и пропорции, настойчиво се поставяше въпросът за тяхното отстраняване.

Така например банковият клон в Русе установи, че с плановете на 14 предприятия са създадени условия за натрупване на излишни суровини за около 5 милиона лева. Въпросът бе изнесен

пред винагищите организации на предприятията, в резултат на което бяха намалени от плана за материално-техническото снабдяване на Държавния машиностроителен завод "Г.Димитров" - 148 тона стомана, 479 тона ламарина, 112 тона тръби, 1.200 броя автомобилини гуми и т.н. Коригирани бяха плановете и на Захарния завод "Л.Илчев", ДМП "Хта" и на други предприятия.

В изпълнение на 18-то постановление на Министерския съвет, промишлените предприятия разработиха и представиха на банката планове за ликвидиране на свръхпланови, излишни и ненужни запаси за 116 miliona лева. По инициатива и с активното съдействие на Банката през течението на годината бяха разирити допълнително запаси за около 30 miliona лева, с което общата им сума нарасна на 146 miliona лева. До 31 декември 1962 г. бяха ликвидирани свръхпланови и ненужни запаси за 128 miliona лева. Към същата дата промишлените предприятия в 18 окръга отчитат запаси под норматива в размер на 39 miliona лева, а в 11 окръга са останали запаси над норматива за 7 miliona лева. Общо в страната запасите при промишлените предприятия в края на 1962 г. са под норматива с 32 miliona лева. Това значително намаление на ненужни и свръхпланови запаси доведе до ускоряване обръщаемостта на оборотните средства в промишлеността. Обръщаемостта на нормируемите оборотни средства, където ликвидираните свръхпланови и ненужни запаси дава пряко отражение се ускори от 88,6 дни за деветмесецето на 1961 г. на 85 дни за същия период на 1962 г., в резултат на което се освободиха ^{1/} 44,7 miliona лева. В същото време обръщаемостта на ненормируемите оборотни средства е забавена, в резултат на което са ангажирани в повече ¹ средства за 16,1 miliona лева. Или в крайна сметка, общий размер на освободените оборотни средства се начилява на 28,6 miliona лева.

Характерно е, че с изключение на Хранително-вкусовата промишленост, във всички останали подотрасли на промишлеността се наблюдава забавяне в обръщаемостта на ненормируемите оборотни средства.

^{1/} Става въпрос за относително освободени или ангажирани оборотни средства.

Въпреки постигнатите успехи по ликвидирането на излишни и свръхпланови запаси, трябва да се отбележи, че в промишлените предприятия се намират все още големи количества залежали и ненужни запаси, чието ликвидиране се затруднява от обстоятелството, че голяма част от тях са специфични за отделни производства, които вече не се произвеждат. Тези залежали от години ценности ежегодно се декларират пред ЦУ "Материално-техническо снабдяване и държавен резерв", което отказва да ги изкупи, а и да ги изкупи, няма на кого да ги продаде. Установяването на тези запаси и намирането на начини за тяхното оползотворяване и ликвидиране, по наше мнение, не трябва повече да се отлага, защото те затормозват ненужно финансовото състояние на предприятията, замъгляват фактическото използване на оборотните средства в промишлеността и пречат да се наблюдава действителната ѝ обезпеченост със сировини и материали. В тази връзка намираме, че ще бъде целесъобразно да се декларират пред ЦУ "Материално-техническо снабдяване и държавен резерв" всички залежали и ненужни сировини, материали, резервни части, полуфабрикати и готова продукция, като онази част от тях, която може да се използува по плана за материално-техническо снабдяване, се изкупи, а за останалата част се предложи начин за тяхното оползотворяване, включително и използването им като вторични сировини.

Банката отдели значително внимание и на въпросите за засилване въздействието върху работата на промишлените предприятия по изпълнението на плановете за себестойността и печалбата. Бяха извършени проверки по изпълнението на организационно-техническите мероприятия за снижение себестойността на продукцията и увеличаване на натрупванията. Особено внимание се обърна на загубите от брак, на изпълнение плана за качеството на продукцията, на престоите и др.

Постигнатите резултати в ликвидирането на икономичните и съръхплановите запаси в промишлеността се отрази и върху размера на ползваниите заеми. Отражението е в две насоки – в намаляване остатъците /в края на годината и средните остатъци за годината/ на заемите за планови запаси и заемите по оборота и в укрепване финансовото положение на предприятията, а оттам в намаляване на просрочените заеми.

Обшият размер на редовните и просрочени заеми в промишлеността към 31 декември 1962 г. възлиза на 620 miliona лева или в повече от остатъка в края на 1961 г. с 29 miliona лева. В същото време обаче средните остатъци на всички заеми, ползвани от промишлените предприятия от 622 miliona лева за 1961 г. се намалиха на 578 miliona лева или с 44 miliona лева, въпреки че през 1962 г. е произведена промишлена продукция в повече спрямо 1961 г. с 11,1 %. Намален е и относителният дял на заемите в промишлеността спрямо общата сума на краткосрочните заеми – от 38 % за 1961 г. на 34 % за 1962 г.

Увеличението на остатъците на заемите в края на 1962 г. спрямо същата дата на 1961 г. е главно по заемите за изкупуване с 41 miliona лева, на заемите по специални разпореждания с 9 miliona лева, на заемите за нова техника с 8 miliona лева и на заемите за временни нужди със 7 miliona лева.

Чувствителното нарастващо на заемите за изкупуване в края на 1962 г. се дължи главно на произведените и изкупени над-

планови количества тютюни и грозде. Веднага трябва да отбележим обаче, че средните остатъци на заемите за изкупуване за 1962 г. са с 53 miliona лева по-малки от тези за 1961 г., което се дължи на обстоятелството, че общо за годината планът за изкупуването за никак видове произведения не се изпълни. Например консервните предприятия през 1962 г. ползуваха средно 15 miliona лева по-малко заси отколкото през 1961 г., което е резултат главно на неизпълнението на плана за зеленчуковите консерви. Докато планът за 1962 г. е изпълнен 94,2 %, на населението са продадени зеленчукови консерви в повече с 13,3 %, отколкото през 1961 г. Извършените в повече продажби през идеклата година са осъществени за сметка на намаляване наличните консерви.

Намалени са с 16 miliona лева и средните остатъци на заемите за изкупуване в тютюневата промишленост, макар остатъкът на заемите в края на 1962 г. да е с 48 miliona лева по-голям от остатъка в края на 1961 г. Намалението се дължи на преизпълнението на плана за износа на ориенталски тютюн с 10,7 %.

Увеличенето на заемите по специални разпореждания и за временни нужди в края на годината има краткотраен характер и се дължи на авансово внесени сировини и материали и на явили се временни финансови затруднения в дейността на предприятията.

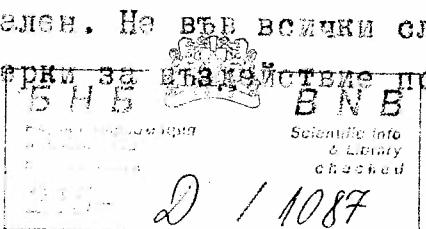
Както вече отбеляхахме, по-голямо абсолютно и относително намаление има по заемите за планови запаси и заемите по оборота. Заемите за планови запаси от 70 miliona лева или 11,9 % от всички заси в промишлеността към 31 декември 1961 г. намаляват на 53 miliona лева или 9,3 % от заемите към 31 декември 1962 г. Намалени са и средните остатъци на заемите - от 69 miliona лева за 1961 г. на 66 miliona лева за 1962 г. За това намаление на заемите, което по начало трябва да се прецени като положително явление, допринесе и засиленият банков контрол. Банката полага много усилия, за да се преценяват по-правилно и в съответствие с плановите нужди потребността на предприятията от кредити и да не се презапасяват те с ненужни сировини и материали. Въпреки тази благоприятна констатация обаче, като са вземе предвид, че обемът на промишлената продукция ежегодно расте с големи темпове, без да е на лице подобрене по отношение ритмичното

снабдяване на промишлените предприятия със суровани и материали че от 1 януари 1962 г. се намалиха чувствително нормативите на предприятиета, спадането на заемите за планови запаси под размера им към 31 декември 1959 г. и особено обстоятелство, че в края на 1962 г. промишлените предприятия общо за страната са под норматива с 32 милиона лева, поражда въпроса за обезпечеността на промишлеността с необходимите и суровини и материали.

Заемите по оборота намаляха от 112 милиона лева на 31 декември 1961 г. на 104 милиона лева към 31 декември 1962 г. Намалени са и средните остатъци – от 129 милиона лева за 1961 г. на 126 милиона лева за 1962 г. Намалението на заемите по оборота се явява резултат главно на ликвидираните излигни и свръхпланови запаси в промишлеността, за което вече говорихме. Освен това е извършено ново нормиране на оборотни средства се намалиха нормативите, което доведе до намаляване и на банковото цялово участие в тях, предоставено на предприятията под формата на заем по оборота. През изтеклата 1962 г. трудов-производителните кооперации, които също се кредитират със заеми по оборота, но при фактическо наличие на собствени оборотни средства, увеличиха собствените си средства, поради което намаля и размерът на ползвани от тях заем по оборота.

Българската народна банка положи много усилия, за да подобри своята работа и засили контрола чрез лева върху дейността на промишлените предприятия за изпълнение на плановете за себестойността и увеличаване на натрупванията в народното стопанство. Извършено бе и специално проучване на загубите в народното стопанство. Установи се, че народното стопанство понасилами загуби от производството на некачествена продукция, от кръстосани и нерационални превози, от неправилна експлоатация на собствения транспорт и пр., по който въпрос бе внесена отделна информация в Министерския съвет.

В своята работа с промишлените предприятия обаче Банката допуска и съществени слабости. Преди всичко контролът и въздействието от страна на някои банкови клонове е издростатъчно ефективен, а в отделни случаи и формален. Не във всички случаи банковите клонове вземаха ефикасни мерки за въздействие пр

отновение на предприятията, които не изпълняваха плановете си за съхранение на собствеността на продукцията, за увеличаване на натрупването в народното стопанство и на всяка се доведе како докрай борбата среду констатирани неизостатъци в работата на предприятията и др.

Допусканите слабости бяха предмет на широко обсъждане от управителите на банковите клонове и членовите в системата на банката на специално национално съвещание, което се проведе на 18 март т.г. Централното управление наблюза специални мерки за отстраняване на слабостите и за неизврениите им през 1963 г.

б/ Кредитиране на вътрешната търговия

При кредитиране на предприятията от вътрешната търговия Банката се ръководи също от решението на Ноемврийския пленум на ИК на ЕКП за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства в народното стопанство. В това отношение като главна задача пред Банката също е възличането в стокосбората на залежалите и труднопласирани стокови запаси. В изпълнение на тази задача, банката засили своя контрол и въздействие. От търговските предприятия бе изискано да установят залежалите и обездвижени стокови запаси, като представят на банковите клонове планове за тяхното ликвидиране. Едновременно с това, като при съставянето на кредитния план, така и в процеса на самото кредитиране, банката засили взискателността, като изключване от кредитиране залежалите стоки, навиклини в плановете, както и неизпълнението на представените планове. В резултат на проведените мерки, от установените залежали стоки за 60 милиона лева, до края на 1962 г. бяха ликвидирани стоки за 44 милиона лева.

Независимо от постигнатите резултати, по наше мнение, въпросът за залежалите стоки в търговската мрежа си остава неразрешен, защото един залежали стоки се ликвидират, а други залежават, от което народното стопанство понася големи загуби. В това отношение търговските организации не проявяват необходимата гъвкавост и оперативност, тъй като не са редки случаите, когато в един район един стоки се обявяват за залежали, а в други – същите стоки липсват на пазаря. Така например, към края на 1962 г. Сиръжното търговско предприятие, Члевен е имало

наличност 10.277 метра крепдешин /през цялата година от него са продадени 2.388 метра/, а в някои други райони е нямало никакви количества от този артикул. В Окръжното търговско предприятие, Русе е имало 9.096 метра креп София /при продадени за годината 1.270 метра/, а във Варна, Пловдив-града и в Софийски окръг няма наличности от този артикул. Такива случаи има и с други стоки.

Във връзка с ускоряване обръщаемостта на оборотните средства и за да се внесе по-голям порядък при използването на неинвентарния амбалаж в търговията и изкупуването през 1962 г. Банката проучи състоянието на неинвентарния амбалаж. Установи се, че търговските предприятия задържат неоправдано големи количества неинвентарен амбалаж. Празният и годен за повторна употреба амбалаж не се връща своевременно на производствените предприятия главно поради организационни слабости. ДСП "Млекопреработване" и особено ДСП "Винпром" например, които по договор са задължени да изтеглят празния амбалаж със собствени превозни средства, не винаги спазват това, поради което на много места неинвентарния амбалаж се задържа с месеци, а някъде, както е по обектите на Софийския окръг, амбалажът се задържа цяла година и повече. Нередовности се констатираха и при съхраняването на амбалажа за изкупуване на селскостопански произведения.

За резултатите от извършеното проучване Банката уведоми съответните министерства и ведомства и Държавния комитет за планиране, за да вземат от своя страна съответни мерки. Същевременно на банковите клонове се нареди да засилят контрола и въздействието за ликвидиране на надизермативните натрупвания от неинвентарен амбалаж, като ги изключват от кредитиране.

Банката проучи и въпроса за губещите търговски обекти в София. Установиха се редица слабости в това отношение, които ни дадоха основание да изнесем въпроса пред ЦК на БКП. Тази инициатива на банката и констатираните от нас слабости намериха отражение в доклада и решенията на Юнското съвещание с партийния, обществения и държавния актив, което постави като задача да се превърнат губещите обекти в печеливши. За изпълнението на тази задача банката се включи активно. Съвместно с останалите министерства и ведомства банковите органи разкриха 2.880 губещи

обекти и дейности в търговските предприятия с размер на загубата до 30 юни 1962 г. 2.093 хиляди лева. До края на годината в резултат на проведените мероприятия губещите обекти и дейности бяха намалени на 1.551 броя с размер на загубата 1.819 хиляди лева за цялата година.

Всички тези мероприятия се отразиха и върху размера на ползваните от предприятията заеми. Въпреки нарастването на стокооборота на дребно през 1962 г. с 5,1 % спрямо 1961 г., за същото време средните остатъци на заемите се намалиха с 5,2 %. Общийят размер на редовните и просрочени заеми в края на 1962 г. обаче се увеличи спрямо същата дата на 1961 г. с 49 милиона лева. Увеличението е - на редовните заеми с 31 милиона лева и на просрочените - с 18 милиона лева.

Увеличението на заемите е предимно в търговските предприятия на дребно - 48 милиона лева и се дължи на стремежа на търговските предприятия на едро да прехвърлят на търговските предприятия на дребно свръхнормативни стокови запаси. Доколкото се отнася за търсени от населението стоки и за количества, които могат да се изкупят за определено време, този стремеж трябва да се прецени като положително явление, защото способствува за по-бързата реализация на стоковите запаси. Има случаи обаче, от които може да се направи извода, че търговските организации на едро не винаги се ръководят от тези съображения. От друга страна натрупването на големи стокови запаси в търговската мрежа на дребно създава неоправдани трудности по съхраняването на стоките и манипулирането с тях. Освен това, при недостатъчно търсене на некои стоки залежават и за разместяването им в други райони, което се прави трудно, се извършват допълнителни транспортни разходи.

За увеличения размер на заемите във вътрешната търговия оказват влияние и други фактори. Правителството взе редица решения за увеличаване на стоковите запаси, които по предварителни данни на Централното статистическо управление, възлизат в края на 1962 г. на 826 милиона лева или с 80 милиона лева в повече от колкото бяха на 31 декември 1961 г. Със 182-то постановление на Министерския съвет от 25 септември 1961 г. на

банката се възложи да кредитира по изключение прираста на информатива на търговските предприятия за 1962 г., който възлиза на около 29 miliona лева. Увеличението на цените на някои хранителни стоки през 1962 г. също се отрази върху размера на стоковите фондове и банковите заеми.

Размерът на банковите заеми във вътрешната търговия е в пряка връзка и зависимост от състоянието на стоковите запаси и изпълнението на плана по стокооборота, което се потвърждава от следните данни:

Години	Реализиран стокооборот		Стокови запаси в края на годината		Заеми по стокооборота, по специални разпоредления и просрочени заеми – обезпечени	
	По цени на съответната година					
	Сума в млн. лв.	В % към предш. година	Сума в млн. лв.	В % към предш. година	Сума в млн. лв.	В % към предш. година
1	2	3	4	5	6	7
1958	1.642	-	710	-	522	-
1959	2.158	117,1	780	109,6	547	104,8
1960	2.388	110,6	806	103,3	556	101,6
1961	2.621	109,7	746	92,8	484	87,1
1962	2.822	105,1	826	110,4	521	107,6
			/ предвар. данни /			

Както се вижда от приведените данни, за периода 1958-1960 г. и през 1962 г. нарастването на стоковите запаси е съпроводено с увеличаване състава на банковите заеми. С намаляването на стоковите запаси през 1961 г. намаляват и банковите заеми. Увеличаването на банковите заеми обаче става с по-бавни темпове от нарастването на стоковите запаси. При положение, че структурата на стоковите запаси отговаря на потребителското търсене, а обемът им – на покупателния фонд, това явление трябва да се предени като положително. Знае се обаче, че стоковите фондове не отговарят на нарастващия покупателен фонд на населението. Освен това, в състава на стоковите запаси има залежали и не-търсени от населението стоки, които замразяват за дълго време оборотните средства на предприятиета. Затова, като изхожда от

тази оценка на фактите, банката счита за една от своите основни задачи в областта на кредитирането на търговските предприятия, борбата срещу залежалите и труднопласираме стоки. Тази задача си с неотслабваща сила пред нея и през 1963 г.

в/ Кредитиране на външната търговия

Външнотърговският стокообмен на страната се увеличи през 1962 г. с 260 miliona валутни лева спрямо 1961 г. Изнесени са за 126 miliona валутни лева повече стоки, а са внесени за 136 miliona повече стоки отколкото през 1961 г. Относителният дял на стокообмена с капиталистическите страни нарасна от 18 % за 1961 г. на 21,6 % от общата сума на вноса и износа за 1962 г.

Увеличеният външнотърговски стокообмен оказва влияние върху ползуваните банкови заеми от външнотърговските предприятия. През 1962 г. бяха отпуснати заеми за 3.455 miliona лева или в повече със 717 miliona лева отколкото през 1961 г. Общийт размер на редовните и просрочените заеми се увеличи в края на 1962 г. на 262 miliona лева или с 98 miliona лева повече спрямо същата дата на 1961 г. Увеличиха се и средните остатъци на заемите - от 121 miliona лева за 1961 г. на 173 miliona лева за 1962 г.

Освен увеличаването на външния стокообмен, за нарастването на заемите на външнотърговските предприятия оказват влияние и някои други фактори, като несвоевременно възстановяване на дотациите от бюджета, залежаване на вносни и износни стоки, увеличаване на вземанията от местни и чуждестранни дължници и др.

Изходдайки от тези особености, вниманието на банката беше насочено да въздействува за отстраняване влиянието на тези фактори, за което говори и увеличеният размер на просрочените заеми.

Въпросът за своевременното изплащане на задълженията към външнотърговските предприятия от страна на местните купувачи за доставени им машини, съоръжения и др. е извънредно важен. Въпреки че досега той е поставян многократно от Министерството на външната търговия и от банката, досега не е още разрешен. Почти всяка година купувачите-инвеститори правят заявки за внос на машини и съоръжения. Тези заявки се приемат и предават за контрактуване с чуждестранните доставчици след заверка от

Държавния комитет за планиране, че заявените машини и съоръжения ще бъдат включени в годишния вносен план. При утвърждаването на плана обаче, някои от тези заявки, макар да са контраantuвани или вече доставени от чужбина отпадат от плана. Вносните предприятия нямат собствени складове и предават внесените машини и съоръжения на купувачите инвеститори, но последните не изплащат тяхната стойност, тъй като не са предвидени средства в плана им за капитални вложения. От друга страна, при съставянето на плановете си за капитални вложения, много инвеститори – съзнателно или поради недостатъчно проучване – занижават стойността на заявените машини и съоръжения, и когато се внасят, остават изцяло или частично неизплатени. Не са редки и случаите, когато машини, съоръжения и комплектни обекти не се включват в плановете за вноса и тяхната вносна стойност не се осигурява със средства за изплащане, въпреки че доставната им е включена по склучени дългосрочни търговски спогодби. По тези причини ежегодно външнотърговските предприятия остават да вземат от местни купуващи големи суми. Така например за внесени през 1962 г. машини, съоръжения и други материали, плащани със средства от капиталното строителство, на ДТП "Техноимпорт", ДТП "Машиномпорт" и ДТП "Електроимпекс" не са били осигурени средства за 52 miliona лева.

Несвоевременното изплащане на внесените машини, оборудвания и пр. от купувачите не само представява стоково кредитиране, което е забранено от Устава на банката, но сериозно затруднява финансовото положение на вносните предприятия, което спъва нормалното провеждане на тяхната дейност. То е неправилно и от гледна точка ресурсите на банката, тъй като се отклоняват средства, предназначени за краткосрочни кредити за машини и съоръжения, които следва да се финансират по начало от бюджета.

Главно по тези причини, просрочените вземания на външнотърговските предприятия от клиенти в страната в края на 1962 г. вълизат на 58,8 miliona лева или в повече от края на 1961 г. с 23,9 miliona лева.

Друга причина за увеличаване на просрочените вземания от чужбина е големият брой откази на плащания за изнесени стоки в социалистическите страни. Само през четвъртото тримесечие на 1962 г. са направени откази на плащания по 354 документа за 6,5 милиона рубли или 3,04 % от стойността на износа за този период в социалистическите страни, докато вътре в нашата страна отказите от акцент възлизат на 1962 г. на 0,87 %. Банката системно анализира причините за отказите на плащания от социалистическите страни и настойчиво поставя въпроса пред Министерството на външната търговия и външнотърговските предприятия за подобряване на работата в това отношение. Резултатите от това обаче досега не са много настърчителни.

През 1962 г. външнотърговските предприятия не успяха да осигурят пласмент и не можаха да изнесат големи количества изкупени стоки, като: електрокари, стругове, тъкачни станове и други. В тази връзка въпросът за качеството на произвежданата за износ продукция добива изключителна важност. През 1962 г. работата на промишлените и други предприятия, които работят продукция за износ не е особено много подобрена. Слабостоковият завод в София например е предоставил за износ в Унгария радиоапарати, които не отговарят на договорените условия и по тази причина е получена рекламация за 719.754 валутни лева, което представлява 34 % от изнесените радиоапарати за тази страна. През 1962 г. от Държавната инспекция по качеството на стоките не са допуснати за износ редица некачествени стоки. През м. юли 1962 г. са били спрени от износ 37.390 метра памучен плат "Марица" - рае 80 см, произведени от ДТК "Марица", Пловдив. На пристанище Сомовит са

били спрени от износ около 140 тона конфитюри от кайсии и малини, произведени от ДМК "Г. Мирков", Плевен. Примери в това отношение могат да се посочат много.

В резултат на всички тези слабости размерът на залежалите износни стоки във външнотърговските предприятия се увеличи от 2,2 miliona лева на 31 декември 1961 г. на 5,2 miliona лева на 31 декември 1962 г.

Сериозни слабости се допускат и по пласмента на внасяните стоки, поради което една част от тях залежава.

Залежалите вносни стоки при външнотърговските предприятия в края на 1961 г. са възлизали на 1,6 miliona валутни лева, а в края на 1962 г. достигат 2,2 miliona валутни лева.

Недостатъчно грижи полагат външнотърговските предприятия и за икономичното използване на чуждата валута. С редица документи е наредено да се отправят искания за откриване на акредитиви и за учредяване на гаранции за внос на стоки от капиталистическите страни само след като сделките са оформени окончателно. В много случаи външнотърговските предприятия и Министерството на външната търговия не спазват тези условия, поради което впоследствие многократно изменят условията и удължават сроковете на откритите акредитиви и на учредените гаранции. Това става причина да се ангажира налична валута и кредитни лимити в чуждестранна валута за по-дълго време от необходимото, а от друга страна се забавя получаването на редица стоки, което затруднява изпълнението на производствените планове, строителството и пр.

Изнесените данни и случаи показват наличното на слабости в работата на външнотърговските предприятия, за преодоляването на които през 1962 г. банката засили въздействието чрез кредита върху тяхната дейност, като прилагаше по-смело кредитни санкции. Получените резултати обаче са незадоволителни. Затова при кредитирането на външнотърговските предприятия през 1963 г. вниманието на банката ще бъде насочено към отстраняване на отбеляните слабости и подобряване на работата по използванието на банковите кредити. За преодоляване на слабостите обаче не ще бъдат достатъчни само санциите, които прилага банката. Нужно е и Министерството на външната търговия да се заеме сериозно

с подобряване на работата в подведомствените му предприятия. Едновременно с това намираме, че ще бъде необходимо Министерството на финансите, Министерството на външната търговия и Българската народна банка да преценят целесъобразността на досегашния начин на формиране на оборотните средства на външнотърговските предприятия, като се потърсят начини, които да стимулират предприятията не само за по-бързото осъществяване на внос и износа, но и да полагат непрестанни грижи за своевременното инкасиране на сумите по извършения стокообмен.

г/ Кредитиране на предприятията за материално-техническо снабдяване

Общий размер на редовните и просрочените заеми на предприятията за материално-техническо снабдяване от 185 милион лева към 31 декември 1961 г. се увеличи на 195 милиона лева към 31 декември 1962 г. Увеличи се и средният размер на заемите с 44 милиона лева. Това нарастване на заемите се дължи на по-големите производствени планове за 1962 г. спрямо 1961 г. и свързаните с това нараснали нужди на предприятията от сировини и материали. От друга страна с 18-то постановление на Министерския съвет от 9 февруари 1962 г. за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства на Централното управление за материално-техническо снабдяване и държавен резерв се възложи да изкупи декларирани съгласно 72-то постановление на Министерския съвет от 1960 г. свръхпланови, излишни и ненужни материали на производствените предприятия.

В изпълнение на тези правителствени разпореждания, през 1962 г. бяха декларириани и изкупени залежали и излишни материали и други за 27,8 милиона лева, от които до края на същата година бяха оползотворени за 16,7 милиона лева.

При кредитирането на предприятията за материално-техническо снабдяване, контролът и въздействието на банката бях насочени освен към изпълнението на основните задачи на тези предприятия, но и към своевременното деклариране, изкупуване и оползотворяване на залежалите и ненужни материали.

През 1962 г. работата на предприятията за материално-техническо снабдяване се подобри в сравнение с 1961 г. Въпреки това, тези предприятия допускат редица слабости, които трябва да се отстранят. Все още не са редки случаите, когато се доставят сировини, материали и резервни части на предприятията, когато последните нямат да получават по плана си такива материали или са ги отказвали поради внесени изменения в производствената им програма. В други случаи, на предприятията не се доставят необходимите им материали, резервни части и пр. съгласно техните заявки и спецификации, което създава трудности при изпълнението на производствените планове. Серии на слабости се допуснаха и по декларирането, изкунуването и оползотворяването на излишните и ненужните материали. Много предприятия не декларираха всички залежали и ненужни материали. Допуснаха се слабости и по навременно и цялостно изкупуване на декларираните материали. Не бяха правилно установени излишните и ненужни запаси и от самите снабдителни предприятия. През 1962 г. те декларираха общо ненужни им материали за 6,8 miliona лева. При повторното им установяване, направено по искане на банката, техният размер възлезе на 14 miliona лева или два пъти повече от първоначално установените.

По нареждане на Държавния комитет за планиране във връзка с разпорежданията на 72-то постановление на Министерския съвет от 1960 г., към 20 ноември 1962 г. се извърши ново деклариране на залежали, излишни и ненужни материали. Техният размер се установи на 22,7 miliona лева, в които се включват и декларириани материали от предишните години. Тези данни показват, че предприятията за материално-техническо снабдяване не вземат всички необходими мерки за оползотворяване на декларираните сировини и материали, в които за дълго време се заразяват оборотни средства. Освен това, при продължителното им съхранение някои от тези материали се похабяват, независимо от обездвиженето на средствата и допълнителните разходи по опазването им.

С 44-то постановление на Министерския съвет от 1962 г. се създава Управление "Селснаб", като му се възложи да снабдява селското стопанство с машини, резервни части, торове и други. На

това предприятие бяха прехвърлени декларирали по 72-то постановление на Министерския съвет от 1960 г. залежали материали и машини на стойност 2,6 miliona лева. От тях до края на 1962 г. са оновизтворени едва за 356 хиляди лева.

Освен това Управление "Селснаб" достави разни селскохрастопански машини, за които не е осигурен пласмент и поради това залежаха. В началото на м. декември 1962 г. в складовете на предприятието са останали непласирани: 166 конни жетварки за 46.812 лева; 205 конни сеноубирачки за 20.500 лева; 407 самодходни сеноносачки за 407.000 лева; 480 тракторни гребла ГВУ-6 за 453.600 лева; 1.363 гръбни прашалки за 31.487 лева; значителни количества резервни части за машини, излезли от употреба и др.

За ликвидирането на залежалите и излишните материали банката е изискала планове и следи за тяхното изпълнение. При неизпълнение на мероприятията за ликвидиране на залежалите запаси в определените срокове банката ги изключва от кредитиране. Независимо от мерките за въздействие и кредитните санкции, които банката прилага, необходимо е цялостното разглеждане на въпроса, за което вече говорихме в раздела за промишлеността.

д/ Кредитиране на селското стопанство

Краткосрочно кредитиране на ТКЗС и ДЗС

При кредитирането на ТКЗС през 1962 г. банката имаше за основна своя задача да използува възможността, която създаде прякото кредитиране на ТКЗС, за по-дълбоко вливане в икономиката на отделните стопанства, като разшири и засили контрола чрез лева върху цялостната им стопанска и финансова дейност. Като осигурява кредит за необходимите производствени разходи и за редовното авансиране на кооператорите, банката същевременно зорко следи отпуснатите заеми да се разходват по тяхното целево предназначение. В това отношение работата на банката през 1962 г. се подобри.

Подобри се превантивният характер на банковия контрол. В изпълнение на 259-то постановление на Министерския съвет от 1959 г., банковите органи участвуваха активно при утвърждаването на производствено-финансовите планове на ТКЗС от ОНС. В процеса

на съставянето, проверяването и утвърждаването на плановете, банковите инспектори съдействуваха за отстраняването на редица несъобразности и необвръзки между отделните показатели на плановете, допуснати от ТКЗС.

Особено внимание се обърна на използването на кредитите за правилно авансиране на кооператорите. За отстраняване на допусканите слабости и нарушения в това отношение през изминалите години, през 1962 г. банката своевременно проучи размера на отпуснатите аванси. Това допринесе да се разкрият своевременно и се ограничат възможностите за преавансиране. За резултатите от проучването банката информира ИК на БНШ и Министерския съвет.

Благодарение на взетите мерки авансирането на кооператорите през 1962 г. протече значително по-добре отколкото през 1961 г. Спрямо счакваното изпълнение на плана авансирането на кооператорите се извърши както следва:

Години	Брой ТКЗС авансирани				
	до 60%	до 80%	до 90%	до 100%	над 100%
1961	439	441	29	13	23
1962	639	338	21	12	13

През 1962 г. банката засили своя контрол за събиране на вземанията на ТКЗС. Резултатите в това отношение също са добри и се виждат от следната таблица:

Към 31.XII	Обездви- жени де- битори	Съдебни взема- ния	Преаван- сираны коопер.	Подот- четни лица	Начети	Всичко	Обездвиже- ни взема- ния на кредитори
1961	3.309	1.404	2.880	3.918	387	11.898	1.704
1962	1.698	1.742	1.640	2.286	345	7.711	1.253
	- 1.611	+ 338	- 1.240	- 1.632	- 42	- 4.187	- 451

Намаленият брой на преавансиранныте кооператори и чувствителното намаляване на обездвижените вземания на ТКЗС говори и за настъпилото подобрение във финансовата дисциплина на стопанствата.

Поради засужаването през м.м.май и юни 1962 г. стана проблематично получаването на заплащуваните доходи от редица селскостопански култури. Във връзка с това банката осигури на ТКЗС необходимите средства за провеждане в срок на допълнителни мероприятия за засягане на втори култури. Банковите клонове отпуснаха средства на пострадалите от сушата и други природни бедствия ТКЗС за авансиране на кооператорите в законоустановенния планов размер. С това се предотврати разстройването на трудовата дисциплина в ТКЗС и се осигури провеждането на редица мероприятия за намаляване на загубите от сушата.

Въпреки проведените мероприятия за преодоляване на трудностите от сушата, някои стопанства изпаднаха във финансово затруднение и не можаха да осигурят планираното за разпределение трудове възнаграждение на кооператорите. Във връзка с това бе издадено постановление № 34 на Министерския съвет от 18 март 1963 г., с което се оказа значителна финансова помощ на финансово затруднените стопанства, включително и за разплащане на кооператорите за 1962 г.

Въпреки подобряването на банковата работа във връзка с контрола върху дейността на ТКЗС, все още се допускат слабости в това отношение. Редица банкови клонове кредитираха ТКЗС и в случаите когато те нарушават финансовата дисциплина, отклоняват оборотни средства в инвестиции, извързват наприсъци разходи за производствената дейност, отклоняват средства в дебитори и пр.

Много от трудово-кооперативните земеделски стопанства допуснаха през 1962 г. отклоняване на средства от общинско-потребителните фондове, като са ги използвали за превъртане на кооператорите, извързвали са плащания от постъпленията на място и са отклонявали средства в дебитори.

Среду тези и други подобни слабости на клоновете, Централното управление на банката води неотмирича борба и те постепенно намаляват.

Посочените особености в работата на банката при кредитираните ТКЗС, постигнатите успехи в използването на оборотните средства и допуснатите слабости се отразиха и върху размера на банковите кредити, ползвани от ТКЗС.

Общият размер на редовните и просрочени заеми на ТКЗС от 77 милиона лева в началото на 1962 г. се увеличи на 96 милиона лева в края на годината или с 19 милиона лева. Редовните заеми се увеличиха с 12 милиона лева, а просрочените заеми с 1 милион лева. През 1962 г. се отпуснаха заеми на сточнствата общо за 1.289 милиона лева или със 71 милиона лева в повече от 1961 г. Средните остатъци на редовните и просрочените заеми общо се увеличиха през 1962 г. с 19 милиона лева.

Увеличението на редовните заеми, както по средни остатъци, така и по остатъци в края на годината се дължи главно на отпуснатите нови заеми на финансово затруднените ТКЗС, согласно 7-те постановление на УИ на БКН и Министерския съвет от 30 януари 1962 г. В началото на 1962 г. на ТКЗС се отпуснаха заеми в размер на 2,5 милиона лева срещу заделените в преходен залас семена, фуражи и други през 1961 г. със срок за издължаване 5 години и 13,4 милиона лева заеми за разплащане с кооператорите за 1961 г. със срок за издължаване 8 години. Издължаването на тези заеми се предвижда да започне от 1963 г. на равни годишни вноски. Същевременно се отсрочиха за срок от лет години неиздължените заеми към 31 декември 1961 г. за производствени нужди реколта 1961 г. и няком вносим за същата година по заемите, отпуснати по реда на 12-те постановление на Министерския съвет от 1961 г. при финансово-затруднените ТКЗС в размер 6.492 хиляди лева.

Ако изключим влиянието на новоспусканите и отсрочени заеми за подпомагане на финансово затруднените ТКЗС, общият размер на редовните и просрочените заеми, ползвани от ТКЗС през 1962 г. ще бъде по-малък от размера им през 1961 г. Това показва, че през 1962 г. е постигнато подобрение в използването на оборотните средства и от ТКЗС.

Трудово-кооперативните земеделски стопанства представляват крупни селскостопански предприятия. Това налага стопанствата да набират собствени оборотни средства и да се нормира техният размер. По предложение на банката и в изпълнение разпорежданията на 179-те постановления на Министерския съвет от 1961 г. Министерството на селскостопанското производство, Министерството на финансите, Българската народна банка и Академията на селскостопанските науки, съгласувано с окръгните народни съвети от 1 януари 1962 г. започнаха спир да нормират оборотните средства в 29 ТКЗС, който поради сръбната трудност бе продължи и през 1963 и 1964 г.

През 1962 г. банката работи и по редица още проблеми свързани с изучаване икономиката на ТКЗС, за укрепване на тяхното финансово състояние и по-икономичното използване на средствата. Тези проблеми остават като основни нейни задачи и за 1963 и следващите години. Наред с изпълнението на тези основни задачи, банката, като има пред вид значението на заплащането на труда на кооператорите за укрепване на стопанствата, още от началото на 1962 г. набеляза специални мерки за основно проучване и безусловно изпълнение на Правилника за набиране и разходване на средствата по държавно кооперативния фонд за заплащане гарантиращ минимум за труда на кооператорите от ТКЗС.

При кредитирането на държавните земеделски стопанства, банката има като основна своя задача да засили контрола чрез лева върху дейността на стопанствата, за да се осигури изпълнението на техните производствено-финансови планове. В изпълнението на тази задача внимание на банката бе нацелено към ликвидиране на съществуващите и недопускане на нови свръхпланови запаси, към събиране на отклоненията от оборотни средства в инвестиции и дебитори и изпълнението на плановете за печалбата. За целта от стопанствата са изискана планове за ликвидиране на свръхплановите запаси от резерви части, бисонцентрати, микроторове и др. Същевременно на банковите клонове бе наредено да вземат на смет всички стопанства, които приключиха 1961 г. с неблагоприятни финансови резултати.

В резултат на всичките мерки, в работата на ДЗС има известно подобреие. Въпреки това обаче резултатите са все още незадоволителни, за което оказват влияние различни фактори.

Много от мероприятията, които ДЗС бяха разработили за изпълнение на свръхплановите запаси не се изпълниха, тъй като голяма част от доставените в миналото, по централни доставки, резервни части за машини са излезли от употреба. Освен това, биономинтрантите и микроторовете са в големи количества и осигуряват за редица години напред задоволяването на нужите на ДЗС. Тези запаси не се търсят и от ТНСС, за да се предложат за пласиране. Банката упражнява и непрекъснат контрол и предотврати в редица случаи нови натрупвания. като крайна мярка тя изключи от кредитиране залежалите материали, но и това не помогна за чувствително подобреие на работата в това отношение.

Незадоволителни са резултатите и от изпълнението на плановете за печалбата от ДЗС. Още в началото на 1962 г. банковите клонове изискаха от всички ДЗС, които приключиха 1961 г. с неблагоприятен резултат, конкретни мероприятия за отстраняване на допуснатите слабости и осигуряване изпълнението на плана за 1962 г. Във връзка с решението на Инското съвещание, с активното съдействие на банката бяха разработени допълнителни мероприятия за компенсиране на вече нанесените загуби от засушаването.

Въпреки успешните проведените мероприятия и отчитането на икономии от производствени разходи, продължителната сума, а на места и наднормите градушки, липсата на необходимите фуражи или използването на такива с висока себестойност, дадоха отражение върху изпълнението на планираните добиви и себестойността на отделните култури, а оттам и върху финансовите резултати. Наред с тази обща и основна причина, за някои отделни стопанства, като ДЗС в Карнобат, Пазарджик и Буковит за вломаване на резултатите оказа влияние и разпространеният слух за реорганизация на ДЗС и преминаването им към ТНСС, което допринесе за разстройване организацията на работата, тъй като работници и служители напуснаха стопанствата веднага когато си измереха работа. Банковите клонове

съсвременно сигнализираха пред частните партийни и държавни органи и въпреки проводената разяснятелна работа, това не доведе до чувствително подобряване в работата.

За очертаващите се през годината неблагоприятни резултати в работата на ДЗС банката на два пъти информира Министерството на селскостопанското производство с молба Управление "Граждански земеделски стопанства" да скажат по-конкретна помощ на стопанствата, но резултатите чувствително не се промениха.

Изпълнението на плана за печалбата от ДЗС за 1962 г. е 28,5 % срещу 14,2 % за 1961 г.

Все още наблагоприятният финансовият резултат идва предимно от новообразуваните РЗС на базата на крайно изостаналите в икономическо отношение ТКЗС, които превитиха плановата загуба с 2,8 милиона лева.

Наблагоприятните резултати в изпълнението на производително-финансовите планове се отразиха и върху размера на ползванието заеми от ДЗС.

Общийят размер на редовните и просрочените заеми на ДЗС от 39 милиона лева на 31 декември 1961 г. намаля на 35 милиона лева в края на 1962 г. Намалението на заемите се дължи главно на недостатъчното запасяване с необходимите буражи.

Финансиране и кредитиране на машинно-тракторните станции

Основна задача на банката при обслужване на машинно-тракторните станции е да упражнява контрол за правилното изразходване на предоставяните им бюджетни средства в съответствие с действителното изпълнение на производително-финансовите планове, както и да ги кредитира за покритие на разходите при преизпълнение на производствената програма.

На машинотракторните станции беше утвърдена производствена програма за 1962 г. в размер на 140 милиона лка мека оран. За изпълнението на тази програма бяха предвидени бюджетни средства в размер на 79,5 милиона лева.

Производствената програма се изпълни в размер на 144 милиона дка мека оран. За изпълнението на производствената програма бяха изразходвани 77,5 милиона лева или в по-малко от предвидените бюджетни средства с 2,4 милиона лева. При планова себестойност на 10 дка мека оран 5,12 лева бе постигната себестойност 4,94 лева или в по-малко с 0,18 лева.

За покриване на разходите по преизпълнението на производствената програма, до осигуряване на необходимите средства от бюджета, банката отпусна на машинотракторните станции безлахвени заеми в размер на 732 хиляди лева.

Кредитиране капиталните вложения на ТКЗС

С въвеждането на единното кредитиране на ТКЗС, контролът и въздействието на банката върху дейността на стопанствата за укрепване на финансовото им състояние се засили. Създа доха се условия за по-тясно обвързване на производствената им дейност с капиталищто строителство. Значително се засили и техническият контрол върху извършеното строителство от ТКЗС. От постъпилите общо 25.632 проектосметни документации на обща стойност 113,8 милиона лева след техническата им проверка, се направиха намаления за 3,3 милиона лева или 1,9 % от проектната им стойност. Акономии се направиха и при проверките по отчетните документи на извършеното строителство.

През 1962 г. се въведе нова система за заплащане при раста на младите животни от собственото производство. Благодарение на това и на взетите своевременно мерки от Централното управление, прирастът на младите животни, с малки изключения, се включи в плановете на стопанствата и се изплаща ритмично, в зависимост от прехвърлянето им в основните стада. С това се преустанови погрешната практика същият да се изплаща в края на годината за сметка на лимита за следващата година.

Вниманието на банката бе насочено и към затягане на кредитната и финансова дисциплина. В това отношение също се получиха добри резултати.

Планът за капиталното строителство на ТКЗС за 1962 г. бе утвърден в размер на 372 miliona лева, от които 308,4 miliona лева за капитални вложения и 63,6 miliona лева за други разходи, плащани със средства от фонд "Неделим". Финансирането на утвърдения обем на капиталните вложения бе предвидено да стане: със собствени средства 177,1 miliona лева, с банков кредит 120,0 miliona лева и със средства на бюджета 11,3 miliona лева. През годината, поради непостъпване на собствените средства в планираните размери, обемът на капиталните вложения бе намален на 293,6 miliona лева. Същевременно, направени са и някои промени в планираните средства за отделните обекти. Така коригираният план за капиталните вложения на ТКЗС е изпълнен както следва:

/в хиляди лева/

№	МЕРОПРИЯТИЯ	План		Изпълнение	%
		утвърден	коригиран		
1.	Стопански сгради и др. строежи вкл. електрификация и водоснабдяване	108.767	77.971	53.654	68,8
2.	Мелиоративно строителство	11.950	20.805	14.082	67,7
3.	Покупка на продуктивни и работни животни вкл. прираст на млади животни за основните стада	89.170	97.528	91.945	94,3
4.	Машини, транспортни средства и инвентар	36.456	39.874	33.538	84,1
5.	Трайни насаждения	43.200	32.973	26.383	80,0
6.	Парници, колове и саръци	-	5.569	4.913	88,2
7.	Други	10.597	11.564	7.197	62,1
8.	Всичко капит.вложения: Участие в национални и окр.мелиоративни обекти	300.140 8.260	286.284 7.314	231.712 6.836	80,1 93,5
	А всичко:	308.400	293.598	238.548	81,2

Общото изпълнение на плана за капиталните вложения на ТКЗС е 80,1 %, а заедно с участието на ТКЗС в национални и окръжни мелиоративни обекти - 81,2 %. Най-слабо е изпълнението на плана за мелиоративното строителство, изпълнявано самостоятелно от ТКЗС /67,7 %/, на стопанските сгради и други строежи - 68,8 % и др.

Слабото изпълнение на плана за капиталните вложения се дължи на липса или на отклоняване от някои окръжни народни съвети на дефицитни строителни материали и завишаване обема на строителството, без да е обвързано с плана за материално-техническото снабдяване и с работната ръка. За отклоняването или неосигуряването на необходимите строителни материали от ОНС дават представа следните данни: доставени са в по-малко от запланираните количества: цимент - в Благоевград 4.700 тона, Враца 400 тона, Коларовград 500 тона, Търново 1.500 тона и т.н.; дървен материал - в Софийски окръг - 310 куб.метра, Смолян 140 куб.м., Разград 80 куб.м. и др. Не са доставени никакви количества етернитови тръби, въпреки че по план е било предвидено за Кюстендил 130 хиляди условни метра, Перник - 10 хиляди, Разград - 40 хиляди условни метра и пр.

За по-малкия размер на изразходваните средства оказва влияние и намалението на цените на строителните материали през 1962 г.

Характерно е, че изпълнението на плана за обекти, които се финансираат изцяло или предимно с банков кредит е много по-добро отколкото за обектите, финансиирани със собствени средства на ТКЗС. Това показва, че съществена причина за неизпълнението на плана се явява и непостъпването в планираните размери на собствените средства.

Най-добре е изпълнен планът за покупка на продуктивни и работни животни - 94,3 % и по-конкретно за изплащане прираста на младите животни, преминаващи в основните стада - 96 %. За това оказва влияние освен подобреният банков контрол и изменението начин на изплащане на прираста, което отбелязахме. Подобрението на работата в това отношение се вижда от следните данни. Докато през 1961 г. от общо изплатения прираст в размер на 102,6 милиона лева, до 31 август са изплатени само 8,2 милиона лева или 8 %, през 1962 г. от общо изплатените за годината 80,7 милиона лева, до 31 август са изплатени 40,3 милиона лева или 50 %. Освен това, с влизането в сила на разпореждане № 20 от 8 януари 1962 г. на Министерския съвет, което разпореди прираста на младите

животни, предназначени за основно стадо да не се изплаща ежегодно, а след навършване на пределната им възраст за прехвърляне към основните стада, общата сума на прираста намалял с 21,9 милиона лева. Това показва, че при старата система прирастът е усновяван иеточно и неоправдано са разходвани повече средства.

Изпълнението на плана за източниците, за сметка на които се осъществиха капиталните вложения на ТКЗС през 1962 г., е показано в следната таблица:

/в хиляди лева/

№	ИЗТОЧНИЦИ	План		Изпълнение	%
		утвърден	коригиран		
1.	Собствени средства	175.100	196.010	135.539	69,1
2.	Банков кредит	120.000	84.558	90.046	106,4
3.	Средства на бюджета	13.300	13.030	12.963	97,4
	Всичко:	308.400	293.598	238.548	81,2

Както се вижда от приведените данни, ТКЗС през 1962 г. не осигуриха необходимите собствени средства за изпълнение на плана за капиталните вложения в размер на 60,4 милиона лева.

Изпълнението на плана за постъпленията по фонд "Неделим" през 1962 г. се вижда от следните данни:

/в хиляди лева/

№	ИЗТОЧНИЦИ	План	Изпълнение	%
1.	Недовнесени суми от 1961 г.	16.025	16.069	100
2.	Отчисления от парични доходи	99.655	74.612	75
3.	Амортизационни отчисления	70.182	71.032	101
4.	Продажба и ликвидация на животни	55.013	57.501	105
5.	Други постъпления	10.749	8.907	83
	Общо:	251.624	228.121	91
6.	Средства в началото на годината	24.085	24.085	100
	Всичко собствени средства:	275.709	252.206	91

От предвидените да постъпят по фонд "Неделим" 275,7 милиона лева, през годината се реализираха 252,2 милиона лева или 91 %, които се използваха; за капитални вложения - 128,2 милиона лева, за некапитални разходи 48,7 милиона лева, в това число за погашения по дългосрочните заеми - 35,3 милиона лева. Останаха неизразходвани в края на годината 28,6 милиона лева, а недовнесени 15,5 милиона лева, които ще постъпят през настоящата година, и 30,9 милиона лева в налични строителни материали и разходи на място.

Постъпилите в по-малко средства по фонд "Неделим" идват главно от непостъпилите отчисления от доходите на стопанствата, планът за които е изпълнен 75 %. Постъпилите в по-вече от плана средства от амортизационни отчисления се дължи на изкупените от ТКЗС през годината машини от МТС, а тези от ликвидацията на животни - на все още неизживяното увеличение към ускорено подменяване на животинските стада. В сравнение с 1961 г. обаче постъпленията от ликвидация на животни са в по-малко с 1,8 милиона лева.

Вторият главен източник за финансиране капиталните вложения на ТКЗС е банковият кредит. Размерът на утвърдените от Министерския съвет кредити и използването им се вижда от следните данни:

/в хиляди лева/

№	ПОЯСНИНИЯ	П л а н		Изпълнение	%
		утвърден	коригиран		
I. Насочване на средствата					
1.	Дългосрочни кредити на ТКЗС	120.000	120.781	123.581	102,3
2.	Краткосрочни кредити на ТКЗС за капитални вложения срещу бъдещи постъпления по фонд "Неделим"	22.000	22.000	10.975	49,8
3.	Кредитен резерв	3.300	3.300	-	-
4.	Индивидуални заеми за покупка на добитък	1.000	373	373	100,0
5.	Използвани дългосрочни ресурси за краткосрочни кредити	-	-	269	-
Всичко кредити:		146.300	146.454	135.198	91,6
II. Източници					
1.	Погашения на дългосрочни кредити на ТКЗС	33.700	33.700	34.997	103,8
2.	Погашения на краткосрочни заеми на ТКЗС срещу бъдещи постъпл. за фонд "Неделим"	22.000	22.000	9.447	42,9
3.	Средства от държ.бюджет ..	90.600	88.400	88.400	100,0
4.	От лимита за 1963 г. /1877-то разпореждане на Министерския съвет/	-	2.354	2.354	100,0
Всичко източници:		146.300	146.454	135.198	92,3

Утвърдените от Министерския съвет дългосрочни кредити на ТКЗС са превишени с 3,6 miliona лева, което се дължи главно на отпуснатите заеми по 1877-то разпореждане на Министерския съвет от 1962 г. за сметка на лимита за 1963 г. За посрещане на явили се нужди от кредити за обекти, невключени в първоначалния план, бе използван изцяло утвърденият кредитен резерв от 3,3 miliona лева и неизползвани суми за индивидуални заеми за покупка на добитък в размер на 627 хиляди лева. Трябва да отбележим също, че от утвърдените дългосрочни кредити за 1962 г. бяха изплатени разходи за капитални вложения, извършени през 1961 г. на сума 29,8 miliona лева.

Трудово-кооперативните земеделски стопанства се въз-
държат да използват краткосрочните кредити срещу бъдещи постъп-
ления по фонд "Наделим" и насочват вниманието си главно към
дългосрочните кредити, поради което планираните кредити за тази
цел се усвоиха едва 49,8 %. Не се използуваха и планираните
индивидуални кредити за покупка на добитък. Причината за това е
главно недостигът на фураж и страхът за изхранването на добитъка.

Изпълнението на плана за източниците се характеризира
със следните особености: планът за погашенията на дългосрочните
кредити е преизпълнен с 3,8 %, което се дължи на предсрочно из-
дължаване на заемите на онези ТКЗС, които преминаха в ДЗС.

Въпреки общото подобряване в работата по кредитиране-
то, финансирането и контрола на капиталните вложения, банката до-
пусна и съществени слабости в своята работа. Не всички банкови
клонове осигуриха необходимото обвързване между приходите и раз-
ходите по плановете на стопанствата. В производствено-финансовите
планове на някои ТКЗС се допусна занижение в стойността на
някои групи млади животни и поради това предвидените средства
за изплащане на прираста се оказаха недостатъчни. Някои управи-
тели на банкови клонове не водиха достатъчно енергична борба
срещу стремежа на много стопанства да започват едновременно
много обекти и да разпиливат по този начин средствата и материа-
лите по много обекти, което довежда до забавяне на тяхното за-
вършване и въвеждането в експлоатация.

Отчитайки тези и някои други слабости, трябва да
кажем, че Централното управление набеляза конкретни мерки за от-
страняване на допуснатите слабости и за решително подобряване
на банковия контрол с оглед срочното завършване и въвеждане в
действие на всички пускови обекти за 1963 г.

2. Заеми за нова техника, ширпотреба и летни кинотеатри

Българска народна банка полага много усилия за разширяване ползуването на заемите за нова техника, ширпотреба и летни кинотеатри. В резултат на това през последните три години тези заеми чувствително се увеличиха както по бройки, така и по размер на отпуснатите средства. С отпуснатите заеми в редица отрасли на народното стопанство се решиха важни проблеми. В порцелано-фаянсовата и стъкларска промишленост заемите се използваха предимно за увеличаване обема на продукцията и за подобряване на нейното качество, което помогна за по-пълно задоволяване потребителското търсение в страната и нуждите на износа. В много от предприятията заемите се използваха за механизиране на вътрешно-заводския транспорт, за преминаване на двигателите от един вид на друг вид гориво и т.н. Със заеми се построиха много складове в консервната промишленост, което спомогна за по-правилно съхраняване на сировините и готовата продукция, с което се намалиха загубите от разпиляване, бомбаж и пр.

С излизането на 33-то постановление на Министерския съвет от 13 март 1962 г. възможностите за използуването на заемите се увеличиха. Разшириха се обектите на кредитиране. Удължиха се сроковете на заемите от 2 на 3 години. Повишиха се компетенциите на окръжните банкови клонове, като им се даде право да разрешават заеми до 20.000 лева за едно мероприятие.

С разширяване на кредитирането със заеми за нова техника, ширпотреба и летни кинотеатри се повиши ролята на тези заеми за развитието на техническия прогрес и за мобилизиране допълнителните резерви в предприятията.

Разрешените, отпуснатите и издължените заеми, както и планираният икономически ефект се вижда от следните данни:

	Разрешени заеми през 1962 г.			Факти- чески оста- тък на 31.XII. 1961 година	Обороти през 1962 г.		Факти- чески оста- тък на 31.XII. 1962 година
	БРОЙ	СУМА	планиран икономи- чески ефект редуци- ран за 2 години		Отпус- нати заеми	Издъл- жени заеми	
до за страната гова число:	7.176	45.173	80.970	20.659	37.137	27.365	30.431
<u>Заеми за нова техника</u>							
За оборудване	1.741	9.367	20.964	4.163	7.580	5.732	6.011
За механизация и автоматизация	1.448	7.257	14.586	2.852	5.883	4.414	4.321
За подобряване на транспорта	1.142	6.925	12.611	2.840	5.656	3.897	4.599
Други	1.231	10.095	17.039	5.268	8.640	6.881	7.027
Всичко:	5.562	33.644	65.200	15.123	27.759	20.924	21.958
<u>Заеми за шир- потреба</u>							
За производство на стоки за широко потребление	185	1.981	4.180	1.266	1.758	1.432	1.592
За подобряване общественото хра- нене	677	2.615	3.147	1.384	2.017	1.502	1.899
За подобряване битовото обслуж- ване	65	278	432	65	204	83	186
За строене, пре- устройство и об- завеждане на скла- дове, магазини и други	679	6.593	7.940	2.778	5.349	3.369	4.758
Всичко:	1.606	11.467	15.699	5.493	9.328	6.386	8.435
<u>1. За летни кино- театри</u>	8	62	71	43	50	55	38

Докато през 1961 г. са разрешени такива заеми за 5.513 ме-
роприятия на обща сума 31,9 млн. лв., през 1962 г. кредитираните пре-
приятия нарастват на 7.176 бр. на сума 45,2 млн. лева. Средният раз-
мер на едно кредитирано мероприятие за посочените периоди нараства
от 5,8 хил. лева за 1961 г. на 6,3 хил. лева за 1962 г., което показва,
че с банков кредит се осъществяват вече по-крупни обекти.

Остатъците на заемите за нова техника, ширпотреба и летни кинотеатри от 20,7 miliona лева на 31 декември 1961 г. нарастват на 30,4 miliona лева в края на 1962 г. или с 47,3 %. Средните остатъци на заемите от 16,8 miliona лева за 1961 г. достигат 24,2 miliona лева за 1962 г. или са увеличени с 44 %. По-бързият растеж на фактическите остатъци в края на 1962 г. спрямо 1961 г. в сравнение с растежа на средните остатъци за тези години се дължи на непрекъснатото увеличаване размера на заемите.

Планираният икономически ефект /приравнен към една година/ на 1 лев разрешен заем през 1962 г. възлиза на 0,90 лева, от което при заемите със срок на издължаване до една година, ефективността е 1,90 лева, до 2 години - 0,69 лева и до 3 години - 0,45 лева. Средната планова ефективност на заемите за нова техника е 0,96 лева, на заемите за ширпотреба - 0,68 лева и на заемите за летни кинотеатри - 0,55 лева.

От общия брой на разрешените заеми за нова техника са използвани през 1962 г. за дооборудване на съществуващите предприятия 31 %; за механизация и автоматизация на производствените и технологическите процеси - 26 %; за подобряване на транспорта - 21 %; за разни други мероприятия - 22 %. Планираният единогодишен икономически ефект на разрешените заеми за нова техника, по групи мероприятия е както следва: за дооборудване 1,12 лева на 1 лев отпуснати заеми; за механизация и автоматизация - 1,05 лева; за подобряване на транспорта - 0,91 лева; за другите мероприятия - 0,85 лева.

Разрешените заеми за ширпотреба се разпределят по мероприятия за 1962 г. както следва: за производство на стоки за широко потребление - 12 % от общата сума на разрешените заеми; за подобряване на общественото хранене - 42 %; за подобряване битовото обслужване на населението - 4 %; за строеж, преустройство и обзавеждане на складове, магазини и др. - 42 %.

Най-голяма ефективност при заемите за ширпотреба се реализира от мероприятията за производство на стоки за широко потребление - 1,05 лева планирана годишна икономия на 1 лев заем. Ефектът на 1 лев отпуснат заем от мероприятията за подобряване битовото обслужване на населението е 0,78 лева.

Въпреки постигнатите успехи обаче, при разрешаването и ползването на заемите за нова техника, тирпотреба и летни кинотеатри се допускат все още съществени слабости, които признават ефекта от тези заеми. Преди всичко не всякога се проучват внимателно кредитираните мероприятия по отношение срочното им завършване и ефекта, който ще се получи от внедряването им. Сериозни трудности се срещат и по осигуряването на необходимите материали и работна ръка за срочното завършване на кредитираните мероприятия. Всичко това довежда в някои случаи до нереализиране на планирания ефект, който да осигури издължаването на заемите в определените срокове.

Централното управление на банката съзнава ясно ролята, която има да играят тези заеми в настоящия етап от нашето икономическо развитие и полага много усилия за отстраняване на допусканите слабости от предприятията и банковите клонове, за да може да се разшири още повече тяхното използване и подобри ефекта от внедряването им.

3. Индивидуални заеми

Българската народна банка има вземания от частни лица по отпуснати заеми до реорганизацията на банковото дело през 1951 г. Голяма част от тези вземания са ликвидирани. Броят на дължниците от 505.330 души на 30 юни 1952 г. е намалял на 1.598, а сумата по вземанията от 73 miliona лева на 1 януари 1952 г. е намаляла на 1,8 miliona лева към 31 декември 1962 г.

Положението на индивидуалните заеми и събирането им през 1962 г. се вижда от следната таблица:

Видове индивидуални заеми	Остатък на 31.XII.1961 г.	Събрани, минати в загуба и опростени суми от ПНС през 1962 г.		Остатък на 31.XII.1962 г.	
		брой	хил.лева	брой	хил.лева
Съдебни вземания	1.655	1.979,7	270,3	1.434	1.709,4
Заеми на разни лица	262	194,2	27,3	164	166,8
	1.917	2.173,9	297,6	1.598	1.876,2

Намалението на остатъците по индивидуалните заеми през 1962 г. в размер на 297,6 хиляди лева е резултат на:

a/ събрани суми в брой и чрез прехвърляне на имоти	144.385 лева
b/ отнесени в загуби, опростени от Пре- зидиума на Народното събрание	153.242 лева
Всичко:	297.627 лева

Остатъкът от заемите на 31 декември 1962 г. се разпределя според размерана отделните задължения, както следва:

до 100 лева	-	1.035	длъжници общо за	16.108	лева
от 101 до 500 лева-	256	"	" "	57.185	лева
от 501 до 1000 лева-	85	"	" "	57.756	лева
над 1.000 лева	-	222	"	" "	1.745.224 лева
		1.598			1.876.273 лева

Трябва да се отбележи, че по непълни данни от тази сума се очертават като несъбирами около 1.450 хиляди лева.

4. Обезщечие на банковите заеми

Обезщечението на банковите заеми със стоково-материални ценности е важен принцип при краткосрочното кредитиране. С него се осигурява контрол за целевото използване на банковите заеми според произтичащите задачи от утвърдените планове на предприятията и кредитния план на банката. Банковите клонове извършват ежесечно проверка на обезщечението на банковите заеми срещу стоково-материални ценности. При тези проверки се разкрива правилното използване на собствените и заемните оборотни средства и при нужда се вземат необходимите мерки за подобряване работата на предприятията.

От данните в таблицата /приложение № 8/ се вижда, че редовните и просрочените заеми на 31 декември 1962 г. вълизат на 1.769 miliona лева. От тях 99 miliona лева или 5,6 % са просрочени заеми. Заемите срещу стоково-материални ценности, на които се проверява обезщечението на 31 декември 1962 г. вълизат

на 1.445 милиона лева и представляват 81,6 % от общата сума на редовните и просрочени заеми към същата дата, срещу 80,6 % в края на 1961 г. Останалата част, в размер на 324 милиона лева, са заеми за сезонни разходи, за нова техника и ширпотреба, заеми по разплащанията, просрочени заеми и др., на които не се извършва проверка на обезпеченето.

При проверяване обезпечеността на заемите към 31 декември 1962 г. при едни предприятия е установен излишък от обезпечение в размер на 44 милиона лева, а при други има недостиг за 62 милиона лева.

Установеният излишък от обезпечение се дължи главно на реализирана свръхпланова печалба, авансов внос на материали, нереализирана продукция в плановите срокове и др.

Недостигът от обезпечение в края на 1962 г. представлява 4,3 % от сумата на заемите, за които се проверява обезпеченето, срещу 3 % в края на 1961 г. Освен това докато от установения към 31 декември 1961 г. недостиг от обезпечение са останали непогасени и са отнесени в просрочие 45 % към края на 1962 г. отискачелния дял на установения недостиг от обезпечение, отнесен в просрочие нараства на 53,2 %.

Главната част от установения недостиг от обезпечение в края на 1962 г. е в промишлеността и във вънната търговия.

От общата сума на установения недостиг от обезпечение в края на 1962 г. на сума 62 милиона лева, само в промишлеността са 33 милиона лева или 53,2 %, от тях 17 милиона или 51,5 % са останали непогасени и са отнесени в просрочени заеми, докато за 1961 г. от установения недостиг са отнесени в просрочени заеми 46 %.

По заемите на външнотърговските предприятия установеният недостиг от обезпечение в края на 1962 г. възлиза на 14 милиона лева и представлява 23 % от общата сума на разкрития недостиг от обезпечение в национален мащаб. От недостига на обезпечението във външнотърговските предприятия, 9 милиона лева или 64 % не са издължени и са отнесени в просрочени заеми, докато в края на 1961 г. от установения недостиг от обезпечение на тези предприятия в просрочие са били отнесени 18 %.

Недостигът от обезпечение при селското стопанство е главно при държавните земеделски стопанства и възлиза на 5 милиона лева, от които 3 милиона лева или 60 % не са издължени и са отнесени в просрочени заеми. За 1961 г. неиздълженият недостиг е 12 %.

Основна причина за недостига от обезпечение и за отнастото му в просрочени заеми се явява вложеното финансовово положение на предприятията и стопанствата.

През 1962 г. банката подобри работата си във връзка с проверяване обезпечението на банковите заеми. По-пълно бяха разкривани причините за изливъка и главно за недостига от обезпечение, като в необходимите случаи са прилагани мерки за въздействие за целевото използване на предоставените средства на предприятията. Независимо от това при проверяване обезпечението на заемите се допускат все още и слабости. В отделни случаи неправилно са приемани за кредитиране и обезпечение на заемите излишни и не- нужни стоково-материални ценности, вземания по неоформени практи и просрочени вземания от клиенти и пр. Главна причина за допускането на тези недостатъци е стремежът на някои банкови клонове да не създават финансови затруднения на предприятията, които не изпълняват плановете си и поради това срещат трудности в своята работа. Против този неправилен метод на работа Централното управление взема съответни мерки.

5. Известници за краткосрочното кредитиране

Състоянието на известниците, които Българска народна банка използва за краткосрочното кредитиране за Народното съдействие, на 31 декември 1962 г., както и измененията, които са настъпили в тях спрямо 31 декември 1961 г. са показвани в следната таблица

/в хиляди лева/

ИЗТОЧНИК	1961 г.		1962 г.	
	Сума	В % към всички източници	Сума	В % към всички източници
Фондове на Банката	164,4	9,9	171,5	9,7
Разплащателни сметки	168,9	10,1	211,5	11,9
Текущи сметки	326,1	13,6	299,2	16,9
Сметки с бюджетите:				
а/ остатъци на републик. бюджет от минали години	36,6	2,2	4,8	0,3
б/ остатъци на републик. бюджет за текущата година	14,2	0,9	-	-
в/ остатъци на местните бюджети и на бюджетн. учрежд.	75,7	4,5	70,3	3,9
Преоценка на паричната реформа 1952 г.	235,6	14,1	111,5	6,3
Сметки с банкови институти:				
а/ Българска инвестиционна банка	177,6	10,7	156,2	8,8
б/ Държавна състновна каса	188,8	11,3	263,8	11,5
в/ Държавен застрахователен институт	16,2	1,0	25,3	1,4
Междуклонови разплащания	65,4	3,9	59,2	3,3
Други пасиви /вкл. паричното обръщение и общото салдо по плащанията с чуждестр. банки/	295,7	17,6	461,8	26,0
Всичко:	1.665,2	100,0	1.775,0	100,0

Както се вижда от приведените данни, в структурата на известниците са настъпили през 1962 г. съществени изменения. Чувствително са намалени средствата на бюджета, включително преоценката по паричната реформа 1952 г. Относителният дял на тези средства от 21,7 % от общата сума на ресурсите на 31 декември 1961 г. намалява на 10,5 % на 31 декември 1962 г. Същевременно се е увеличила абсолютната сума и относителният дял на другите пасиви от 295,7 хиляди лева на 31 декември 1961 г. на 461,8 хиляди лева на 31 декември 1962 г. или в повече с 56,1 %. Характерно е, че относителният дял на известниците, които имат постоянен и траен

характер /фондовете на банката, остатъците по републиканския бюджет от минали години, от преоценката по паричната реформа 1962 г. и остатъците по сметката на ДСН/, намалява от 37,7 % на 31 декември 1961 г. на 27,6 % на 31 декември 1962 г., а се увеличава относителният дял на привлечените временно свободни средства за същите периоди от 62,3 % на 72,4 %. Значението на тези изменения са проявление на тенденции, които водят началото си от преди няколко години. Значението на тия промени изпъква още по-ясно, ако ги съпоставим с измененията, които са настъпили през 1962 г. в структурата на краткосрочните кредити. По своя икономически характер и от гледна точка на тяхната обезпечност и времеползуване заемите, които Българска народна банка/на предприятията могат да се разделят на три основни групи. От една страна - заеми за покриване нуждата от кредити, явила се в резултат на сезонност в снабдяването или пласирането на продукцията, както и на други причини, които пораждат разрыв между постъпленията и плащанията на предприятията и които се явяват неизбежни в процеса на изпълнението на стопанските и финансовите им планове. Тези заеми се отпускат за срок до една година и трябва да съответствуват на размера на привлечените временно свободни средства. Относителният дял на тези заеми от 41,8 % на 31 декември 1961 г. намалява на 38,3 % на 31 декември 1962 г. и е значително под относителния дял на привлечените средства.

Другата съществена част от банковите кредити, макар и краткосрочни, имат постоянен характер. Такива са заемите за допълване норматива на предприятията /заеми по оборота и по стокооборота/, както и минималните остатъци на заемите за производствени нужди на ТКЗС и заемите по вноса и износа, които по своя характер изпълняват ролята на нормативи. Относителният дял на тези заеми от 50,2 % на 31 декември 1961 г. се увеличава на 57,1 % на 31 декември 1962 г.

От трета страна, съгласно Устава на банката и по решение на Министерския съвет, банката отпуска заеми за нова техника, ширпотреба и летни кинотеатри, както и ликвидационни заеми на финансово затруднени ТКЗС, които са заеми без обезпечение. Относителният дял на тези заеми от 8 % на 31 декември 1961 г. намалява на 4,1 % на 31 декември 1962 г.

Поради това, че последните две групи заеми имат постоянен характер, или издължаването им ще продължи повече от една година, а заемите за нова техника по същество са заеми за капитални вложения, техният размер трябва да съответствува на стабилните източници по кредитния план на банката. Това обаче не е така и ясно се вижда от следните данни:

ПОЯСНЕНИЯ	1961 г.		1962 г.	
	Сума млн. лева	В % към всички ре- сурси или кредити	Сума млн. лева	В % към всички ре- сурси или кредити
1. Стабилни ресурси	628,0	37,7	491,6	27,6
2. Заеми за допълване на норматива и заеми без обезпечение	968,5	58,2	1.090,7	61,2
Разлики	340,5	-	599,1	-

Посочените данни показват, че очерталата се неблагоприятна тенденция – с привлечени временно свободни средства да се кредитират предприятията със заеми за допълване на норматива и със заеми без обезпечение, продължава и през 1962 г., което не може да се прецени като положително явление от гледна точка стабилността на лева.

Като имаме предвид всичко това намираме, че е целесъобразно уставният фонд на банката да се увеличи на 120 млн. лева, който да се попълни чрез ежегодно отнасяне на 50 % от реализираната чиста печалба на банката, считано от 1 януари 1964 г., без да се правят през този период отчисления за резервния фонд.

III. ОРГАНИЗАЦИЯ НА РАЗПЛАЩАНИЛТА. ПЛАТЕЖНА ДИСЦИПЛИНА.

Организацията на безналичните разплащания в народното стопанство има важно значение за провеждания контрол чрез лева. Тази дейност на банката обхваща както работата по техническото оформяване на документите, така и осъществяване на систематически и навременен контрол за своевременното уреждане на разплащанията между предприятията, организацията и учрежденията и недопускане на взаимно извънбанково кредитиране.

Обемът на безналичните разплащания, извършван чрез Българската народна банка през 1962 година, общо и по отделни форми на разплащане, се вижда от следната таблица: 1/

ФОРМА НА ПЛАЩАНЕ	За 1961 година			За 1962 година			% без банков превод с банков превод	
	платежни документи в хил.бр.	обороти в млн. лева	%	платежни документи хил.бр.	обороти в млн. лева	%		
1	2	3	4	5	6	7	8	
Акцептна форма	4.042,7	9.657,5	93,2	4.402,8	10.844,0	94,2	61,6	
Кредитиви	34,5	57,6	0,5	32,6	64,8	0,6	0,4	
Собени сметки	114,6	44,9	0,5	109,4	58,0	0,5	0,4	
Разплащателни чекове: обичайни, акцептирали, от лимитирани и нелимитирани чакови книжки	319,6	207,5	2,0	294,7	239,8	2,1	1,4	
Периодични разплащания по алдо	72,9	388,8	3,8	71,6	293,7	2,6	1,6	
	4.584,3	10.356,3	100,0	4.911,1	11.500,3	100,0		
Банков превод	-	-	-	5.953,7	6.100,1	-	34,6	
Всичко:	-	-	-	10.864,8	17.600,4	100,0	100,0	

Обемът на наблюдавания от Българската народна банка безналичен платежен оборот през 1962 година е нараснал с 1.144,0 млн. лв.

1/ Банковият превод през 1961 година не е наблюдаван, поради което относителния дял на отделните форми на разплащане е изчислен само по отношение на извършените разплащания чрез наблюдаваните форми. Същият започна отново да се наблюдава от началото на 1962 година и само за тази година е изчислено относителното тегло на отделните форми на разплащане по отношение на общата сума на безналичния платежен оборот, извършван чрез Българската народна банка.

или с 11,0% в сравнение с 1961 година, което се дължи на нарасналия обем на промишлената и селскостопанска продукция и на стокооборота.

Най-широко приложение и през изтеклата година има акцептната форма на плащане - 94,2% от всички наблюдавани от банката форми на разплащане. Най-голям е относителният дял на акцептната форма /61,6%/ и спрямо всички форми на безналичните разплащания през 1962 година, включително и банковия превод. Все по-широкото приложение на акцептната форма на разплащане се дължи както на предимствата, които има тя за бързото събиране на вземанията на доставчиците и ползването на заеми среду платежни документи, така и на техническите подобрения, които банката извърши относно някои записвания при тази форма, с което се намали нейната трудоемкост.

За да съдействува за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства в народното стопанство, Банката и през изтеклата година продължи борбата за ускоряване на разплащанията между предприятията и стопанските организации. Важна предпоставка за това е доставчиците и платците своевременно да изготвят и представят в банката платежни документи. Много от банковите клонове следят за изпълнението на тази задача, като изискват да се ускорява документобборота. Така например, от извършените проучвания в някои окръзи се установи, че предприятията и организацията от района на град София представят за инкасо около 70% от разплащателните документи на първия и втория ден след извършване на доставката, работата или услугата. За Благоевград този процент е 85, за Видин 88%, за Пловдив-окръга 88% и др. Най-голям е процентът /39%/ на представяните платежни документи на втория ден след извършване на доставката, работата или услугата.

Някои предприятия обаче все още представят платежните си документи за инкасо след изтичане на законоустановените срокове. От извършените частични наблюдения е установено, че предприятията от Благоевград са представили за инкасо 15% от платежните си документи след определения срок, предприятията от Видин - 12% и др.

Съществен показател, който характеризира състоянието на платежната и договорна дисциплина в народното стопанство са отказите от акцепт, представяни от платците срещу доставчиците, поради допуснати нарушения на договорните и други законни разпореждания. Банката анализира редовно отказите от акцепт и установява предприятията

и организациите, които систематически нарушават договорната и платежна дисциплина, като въздействува за отстраняване на допуснатите слабости.

Броят и сумите на приетите от банката откази от акцент, както и относителният им дял по отношение на извършените плащания с платежни искания през 1961 и 1962 година се вижда от следната таблица:

Години	Плащания		От тях приети откази от акцент:				
	Броя в хиляди	Суми в млн. лева	брой		сума		%
			хиляди броя	%	милиони лева	%	
1	2	3	4	5	6	7	
1961	4.042,7	9.657,5	62,0	1,53	85,2	0,88	
1962	4.402,8	10.844,0	61,3	1,39	104,2	0,94	
	+ 360,1	+1.186,5	- 0,7	-0,14	+ 19,0	+0,06	

Въпреки нарастването на плащанията по акцентната форма през 1962 година, процентът на отказите от акцент по бройки е снижен с 0,14%, а по суми е увеличен с 0,06%. Съществени изменения, следователно, не са настъпили по отношение на подобряването или влошаването на договорната дисциплина.

Направените от предприятията и организацииите и приети от банката откази от акцент през 1961 и 1962 година се групират по причини както следва:

#	Причини за отказите от акцент	Относителен дял на отказите в %	
		за 1961 г.	за 1962 г.
1	Непоръчани доставки или такива надвишаващи договорените количества	42,5	41,7
2	Некачественост, нестандартност, некомплектност на доставката или нарушение на асортимента	7,0	36,0
3	Други нарушения на договора, поръчката или закона, неизплатени доставки, платени вече стоки, аритметически грешки	50,5	22,3
		100,0	100,0

Рязкото увеличение, повече от 5 пъти в сравнение с 1961 година, на отказите от акцент за изпратени от доставчиците некачествени, нестандартни или различни от договорираните асортименти стоки показва, че през 1962 година предприятията-доставчици са допуснали повече нарушения на договорните си задължения. Това увеличение показва също, че предприятията-купувачи са били по-взискателни към качеството на получаваните стоки.

Подобряването и ускоряването на разплащанията и укрепване на платежната дисциплина в народното стопанство стоят като постоянна задача пред Българската народна банка. Трябва да се отбележи обаче, че в работата на банката в това отношение се допускат и недостатъци. Някои банкови клонове недостатъчно използват съществуващите възможности за подобряване на платежната и договорна дисциплина и за скъсяване на установените срокове за представяне на платежните документи в банката. Недостатъчно се използват отказите от акцент като показател за допуснати нарушения от доставчиците на договорната дисциплина, за това, че е произведена лошо-качествена продукция, че са нанесени щати както на отделното предприятие, така и на народното стопанство. Някои банкови клонове отделят все още повече внимание на техническото изпълнение на задачите, което признава ефекта от провеждания контрол. За отстраняване на допусканите слабости от банковите клонове и за подобряване работата по организацията и контрола на разплащанията са взети съответни мерки.

Просрочени заеми и просрочени платежни документи

От общата сума на отпуснатите заеми от Банката през 1962 година в размер на 19.080 млн.лева не са издължени на срока и са отнесени в просрочие 1.389 млн.лева или 7,3%. Относителният дял на просрочените заеми спрямо общата сума на отпуснатите редовни заеми се запазва на еднакво равнище спрямо 1961 година.

Разпределението на просрочените банкови заеми и на просрочените платежни документи по отрасли в народното стопанство в края на 1961 година и 1962 година е посочено в приложената таблица № 9.

Остатъците на просрочените заеми от 78 млн.лева в края на 1961 година са нараснали на 99 млн.лева или с 21 млн.лева. Увеличение има при предприятията от вътрешната търговия с 13 млн.лева,

при външната търговия - с 28 млн.лева, а намаление има при промишлеността с 24 млн.лева, при селското стопанство - с 1 млн.лева и при предприятието за материално-техническо снабдяване - с 2 млн.лева.

Средните остатъци на просрочените заеми към всички редовни и просрочени заеми през 1961 година са заемали 5,3%, а през 1962 година - 6,2%. Увеличението е главно по заемите на външнотърговските предприятия.

Средните остатъци общо на просрочените банкови заеми и на просрочените платежни документи от 120 млн.лева през 1961 година са се увеличили в края на 1962 година на 134 млн.лева или с 11%. Увеличение има при външнотърговските предприятия с 26 млн.лева и при предприятието за материално-техническо снабдяване с 1 млн.лева или общо 27 млн.лева, а намаление има при промишлеността с 5 млн.лева, при селското стопанство - 2 млн.лева, при вътрешната търговия - 6 млн.лева или общо 13 млн.лева. Увеличението на просрочените задължения на външнотърговските предприятия се дължи главно на отложени оборотни средства в просрочени вземания от местни и чуждестранни купувачи, както и на увеличаване остатъците на залежалите вносни и износни стоки. На причините, които доведоха до влошаване на финансово-положението на външнотърговските предприятия се спрямме по-подробно в раздела кредитна дейност.

Средните остатъци на просрочените заеми при промишлените предприятия са намалели от 43 млн.лева в началото на 1962 година на 38 млн.лева в края на същата година. Средните остатъци на просрочените платежни документи в промишлеността за 1961 г. и 1962 г. не са се изменили. Въпреки намалението на просрочените заеми и запазване равнитето на просрочените платежни документи, все още техният размер е голям и представлява 43% от общия размер на просрочената задължност. Голям дял от просрочията заемат просрочията на машиностроителните и металообработващи предприятия.

Причините за просрочията при промишлените предприятия са известни и се свеждат главно до следното: наличие на непланови натрупвания от стоково-материални ценности в резултат на слабости при съставяне плана за материално-техническото снабдяване и необвързването му с производствените програми, на неритмично снабдяване, на чести промени в производствените планове без съответни

промени в плановете за материално-техническо снабдяване, не стремеж към презапасяване със суровини и материали и др.; наличие на излишни и ненужни запаси от суровини и материали; на несвоевременно заплащане на продадената продукция от купувачите - особено на продукцията на машиностроителните предприятия, поради неосигурени лимити, несвоевременно открито финансиране и др.; произвеждане в много случаи на некачествена и нетърсена продукция, която понякога задържа за продължително време оборотните средства на предприятията и т.н.; несвоевременно попълване на собствените обратни средства на предприятията и др.

При предприятията от вътрешната търговия фактическите остатци на просрочените заеми са нараснали от 11 млн. лева в началото на 1962 година на 29 млн. лева в края на същата година или с 18 млн. лева. Средните остатъци на просрочените заеми обаче бележат намаление от 26 млн. лева за 1961 година на 20 млн. лева за 1962 година. Това намаление е резултат главно на по-доброто изпълнение на плана за стокооборота, както и на въвличането в стокооборота на залежали и мъчиопласирани стоки.

Въпросът за просрочената задължност на предприятията винаги е стоял пред банката като първостепенна задача. Резултатите в това отношение, според нас, са добри. Веднага трябва да кажем обаче, че в много случаи банковото въздействие се оказва недостатъчно за укрепване финансовото състояние на предприятията. Необходимо е да се подобрят формите на въздействие, които да накарат предприятията да водят по-настойчива борба за отстраняване причините, които водят до просрочване на плащанията. В това отношение банката прави известни проучвания и в скоро време ще направи съответни предложения пред Министерския съвет.

IV. КОНТРОЛ ПО РАЗХОДВАНЕ ФОНДА НА РАБОТНАТА ЗАПЛАТА

Контролът по разходването на фонда работна заплата заем съществен дял в работата на Българска народна банка. След Мартенсто и Юнското съвещания на партийния и стопански актив, изискванита по контрола на фонд работна заплата се засилиха. Пред банката нъжна задачата да осигури такъв контрол, който да осигури преимущество нарастване на производителността на труда пред работната заплата. За целта банката провежда редица мероприятия:

Органите на банката взеха допълнителни мерки за създаване на търпимост срещу преразходите по фонда работна заплата, неизпълнението на плана за производителността на труда, надплановия брой работници, слабостите в нормирането и заплащането на труда.

За разкриване причините за преразходите по фонда работна заплата и изоставане на производителността на труда от работната заплата, органите на банката извършиха около 17.000 проверки в предприятията. За констатираните слабости банката приложи различни мерки за въздействие. За допуснатите преразходи по фонда работна заплата, банковите клонове не отпускат средства за заплати, докато не бъдат взети мерки за реализиране на икономии за покриване на преразходите. Изплащането на големи преразходи, допуснати поради съществени слабости в организацията на труда и производството, става само с разрешение на Министерския съвет. За преразходи, поради надпланов брой работници, банката не отпуска средства за заплати докато не бъде отстранен надплановия брой. За предприятията, които са допуснали преразходи, премиите на ръководството се блокират до покриване на преразходите с икономия.

Наред с прилаганите мерки банката информираше вишестоящи те организации, като предлагаше и изискваше мерки за отстраняване на допуснатите слабости.

В резултат на усилията на предприятията и техните вишестоящи организации, както и на засиления банков контрол беше постигнато чувствително увеличаване на производителността на труда и намаляване на разходите за труд.

Докато за 1960 година за промишлеността растежа на средната заплата беше превишил растежа на производителността на труда с 4,7%, за 1962 година растежът на производителността на труда

изпредвари средната заплата с 5,3%, което се вижда от следната таблица:

/в процент/

ГОДИНИ 1	производител- ност на труда 2	средна работна заплата 3	прираст + или - 4
1960	2,2	6,9	- 4,7
1961	7,8	5,9	+ 1,9
1962	7,6	2,3	+ 5,3

Средногодишният темп на увеличаване производителността на труда в промишлеността, считаме обаче за недостатъчен, тъй като за редица отрасли и особено за тези със сезонен характер се чувствува остра нужда от работна сила.

Значително се укрепи ~~планираната~~ дисциплина. Докато за 1960 година общо за промишлеността е имало 6,200 работници над плана, за 1962 година промишлеността приключи с около 2,000 работници под плана при 103,4% изпълнение на производствения план.

Чувствително се намалиха и разходите за труд, което се вижда от следната таблица:

отрасли	икономии						преразходи					
	в милиони лева			в процент спрямо фонда			в милиони лева			в процент спрямо фонда		
	1960	1961	1962	1960	1961	1962	1960	1961	1962	1960	1961	1962
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
индустрия	28,0	40,9	38,4	4,2	5,2	4,7	20,9	12,8	12,9	3,13	1,62	1,56
транспорт, постоенство и мунални иности	8,8	25,0	29,7	3,6	8,3	9,2	3,5	5,5	6,8	1,4	1,8	2,1
търговски предприятия	6,8	10,3	9,2	5,9	8,2	6,7	2,7	2,1	2,3	2,3	1,7	1,6
	43,6	76,2	77,3	4,3	6,2	6,0	27,1	20,4	22,0	2,6	1,7	1,7

За 1962 година, за отраслите контролирани от банката, след

като се сладнат преразходите, допуснати от отделни предприятия, остава чиста икономия по фонда работна заплата от 55,3 млн. лева.

Дакар, че най-много преразходи са допуснати от отделни предприятия в промишлеността, техният размер е значително намален. Докато за 1960 година тези преразходи представляват 3,13% спрямо фонда работна заплата, за 1962 година те са намалели на 1,56% или относителното им намаление е 50%.

Въпреки въздействието на банката за подобряване организацията и заплащането на труда в предприятията, все още голям брой предприятия допускат преразходи по фонда работна заплата, главно поради неизпълнение на производствения план, вследствие несвоевременно доставяне на материали и кооперирани доставки, невлизане в определените срокове на нови мощности и други.

Големи са все още загубите на работно време, поради престои, извънреден труд, самоотльчки и други. Въпреки че с 5-то постановление на Министерския съвет по изпълнение на народностопанския план за 1962 година се предвиждаше загубите на работно време в промишлеността да се намалят с 30%, това намаление не се постигна, главно поради ^{от страна на преработчиците} недостатъчните мерки, които се взеха, за отстраняване на слабостите в организацията на труда и производството, за преодоляване затрудненията от режима на електроенергия и други.

За да може премиалните възнаграждения да изиграят своята роля като фактор за изпълнение и преизпълнение плановете на предприятията, банката засили контрол ^{за създаване} на условията, предвидени в правилниците за премиране и не отпуска средства за премии, докато не се установи, че са изпълнени условията за премиране. При проверките в тази насока често се констатират неправилно начисляване и оброяване на премии от предприятията и техните вищестоящи организации, което води до нарудаване принципа на заплащане труда. Констатираха се също слабости в някои документи по премирането, които водят до неоправдано заплащане на премии, за което банката сигнализира пред Комитета по труда и работната заплата.

При провеждане на контрол по фонда работна заплата банката обврна особено внимание върху изпълнението на плана за средната заплата. При превишаване на средната заплата се търсят причините и при констатиране на неоправдано високи заплати, поради слабости в

нормирането и отчитането на труда, нарушаване на тарифната дисциплина и други, банката изисква мерки за отстраняване на слабостите и нарушенията. Това допринесе за намаляване на случаите на изплащане неоправдано високи заплати. Докато по-рано често явление беше да с получават от работници в ТПК, промкомбинати и други предприятия за ти между 300-500 лева месечно, сега заплати от 150-250 се получава предимно от работници в миннодобивната промишленост и дърводобива при спазване на тарифната дисциплина.

За да се спазва съотношението между производителността на труда и средната заплата, заложено в народностопанския план, банката обврна особено внимание върху разпределението на годишния план по труда по тримесечия. От проверките през 1962 година се установи, че практиката да се изтеглят с плана за I и II тримесечие по-малък обективен фонд работна заплата за сметка на следващите тримесечия, още не е преустановена. За I-то тримесечие на 1962 година 8 окръжни народни съвети занижиха неоправдано показателите по труда. Въпреки сигналите и намесата на банковите органи тези слабости не бяха напълно отстранени. Тези слабости в повечето случаи се дължат на неспазване от страна на министерствата, ведомствата и окръжните народни съвети разпорежданията на 154-то постановление на Министерския съвет от 1960 година, за съгласуване на тримесечното разпределение на плана с Държавния комитет за планиране. От друга страна и честите промени, които се правят в народностопанския план водят до занижаване на плана за производителността на труда в сравнение с първоначално утвърдения план. Така, докато с утвърдения от Народното събрание народностопански план за 1962 година се предвиждаше ръст на производителността на труда за промишлеността 7,4% спрямо 1961 година, в края на 1962 година, след направените промени, плановият ръст на производителността на труда спадна на 3,7%. Макар че планът за производителността на труда за 1962 година е преизпълнен с 3,7%, фактическият растеж на производителността на труда спрямо отчета за 1961 година е 7,6% или заданието по народностопанския план за 1962 година за увеличаване производителността на труда със 7,4% е преизпълнено само с 0,2%.

За да не се допуска занижаване на плана за производителността на труда, считаме, че ще бъде целесъобразно, Министерския съвет да задължи ведомствата и Държавния комитет за планиране при

искания за промени в производствения план, които водят до занижаване на производителността на труда, да предлагат едновременно и мероприятия за компенсиране на това занижаване, за да се спази предвидените ръст на производителността на труда по народностопанския план.

Решенията на VII конгрес на Партията за неколисократно увеличаване производителността на труда, налагат да бъдат взети дълготрайни мерки за по-нататъшно повишаване ефективността на банков контрол по фонда работна заплата. За тази цел банката взема мерки за задълбочаване на контрола по организацията и заплащането на труда, за намаляване разходите за труд в себестойността на продукцията и за повишаване ролята на заплатата и премията, като фактор за изпълнение и преизпълнение на плановете от предприятията.

V. КОНТРОЛ ВЪРХУ АМОРТИЗАЦИОННИТЕ ОТЧИСЛЕНИЯ ЗА ОСНОВЕН РЕМОНТ

Българска народна банка упражнява контрол върху предприятията за своевременно начисляване и внасяне на амортизационните отчисления за основен ремонт и тяхното използване съобразно предназначението им. Чрез това банката съдействува за осигуряването и предоставянето на средства, с които предприятията да поддържат основните си средства непрекъснато в готовност за изпълнение на производствените планове.

Обемът на набраните и разходвани от предприятията средства за основен ремонт през 1961 и 1962 г. се вижда от следната таблица:

	/в млн. лева/					
	Планови вноски		Фактически внесени		Изразходвани	
	1961г	1962г	1961г	1962г	1961г	1962г
За страната, без София.....	95,8	108,8	92,8	105,2	86,4	89,5
Само за София	-	26,6	39,3	23,4	34,3	19,7
Общо за страната	-	135,4	-	128,6	-	109,2
В това число:						
а/ промишленост	-	84,8	-	82,9	-	65,5
б/ търговия	-	5,8	-	6,0	-	4,0
в/ селско стопанство	-	3,8	-	4,0	-	3,7
г/ транспорт	-	40,6	-	35,4	-	35,7
д/ всички останали	-	0,4	-	0,3	-	0,3

Неизпълнение на плана за амортизационните отчисления за основен ремонт се отчита в транспорта с 5,2 млн. лева, в промишлеността с 1,9 млн. лева, а във всички останали отрасли с 0,1 млн. лева. В търговията и в селското стопанство се констатира преизпълнение на плана.

Главните причини за неизпълнението на плана за амортизационните отчисления за основен ремонт в транспорта са: увеличаването на междуремонтния пробег на автомобилите, недоставени в срок превозни средства и пр.

Неизпълнението на плана за амортизационните отчисления за основен ремонт в промишлеността се дължи предимно на невъвеждане в действие на основните средства в предвидените с плана срокове. Така само МЗ "Ленин" - Перник е внесъл 529 хил. лева по-малко от планираните амортизационни отчисления, поради това че не са въведени в експлоатация сортировачната база, миксерното отделение, завалочния кран, цехът за производство на бяло тенеке и др.

През 1962 г. предприятията в страната, без тези в София, са внесли 12,4 млн. лева в повече амортизационни отчисления спрямо внесените през 1961 г., докато разходите за основен ремонт за същия период са увеличени само с 3,1 млн. лева. Значително по-малкият размер на разходите в сравнение с увеличението на вносите за амортизационни отчисления се дължи главно на две причини. От една страна нововъведените в действие основни фондове не се нуждаят в първите години от основен ремонт. От друга страна, с оглед да бъдат освободени амортизационни отчисления за основен ремонт, на някои предприятия се утвърждават занижени, неотговарящи на нуждите планове за основен ремонт. Една част от така установените свободни амортизационни отчисления за основен ремонт се насочват за финансиране на лимитно капитално строителство по народностопанския план, а друга част се преразпределя от вищестоящите организации между предприятията които се нуждаят от средства за основен ремонт.

През 1962 година банката обърна особено внимание на ефективното използване на амортизационните отчисления за основен ремонт. В тази насока се постигнаха сравнително добри резултати. В редица случаи банката успя да предотврати използването на тези средства

за капитално строителство или текущ ремонт. За допуснатите от някои предприятия нарушения се сигнализира пред вищостоящите им организации за търсене отговорност. Този контрол, обаче не във всички случаи бе довеждан докрай. Не винаги банката успяваше да разкрие и преустанови допуснатите от предприятията нарушения. Съществена причина в това отношение се явява и обстоятелството, че някои ведомства, като Енергийно управление, Министерство на просветата и културата и други не са разработили наредби и инструкции за обема и междуремонтните срокове на основните ремонти на основните средства, които преобладават в техните предприятия. При изплащането на разходи за извършени ремонти на такива основни средства банковите клонове не винаги са в състояние да проценят обективно характера на извършените работи, а оттам да осигуряват целевото използване на амортизационните отчисления за основен ремонт.

За отстраняване на отбелязаните слабости в работата на банката в това отношение ние взехме необходимите мерки.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

Обр. 1-4

12

№

АКТИВ

БАЛАНС

30 декември

2

196 год.

на

П А С И В

	С у м и		С у м и
II. Резервни фондове — банкноти и монети	113 177 811 50	I. Фондове	171 470 436 36
III. Парични средства	4 376 038 31	II. Резервни фондове — банкноти и монети за обръщение	410 664 824 00
IV. Сметни отношения с М-во на финансите за монети за обръщение	27 925 074 00	VI. Чуждестранна валута и сметки по чуждестранни операции	717 224 581 41
V. Съплоценни метали	8 948 459 24	VII. Разплащателни и текущи сметки	413 616 633 89
VI. Чуждестранна валута и сметки по чуждестранни операции	640 524 288 29	VIII. Специални сметки по разплащанията	2 373 545 45
VII. Краткосрочни заеми	1 769 211 429 99	IX. Средства със специално предназначение	136 166 029 15
VII-a Заеми за капитални вложения	468 718 127 38	X. Касово изпълнение на държавния бюджет и сметки с бюджетните учреждения	662 502 658 40
X. Разходи по държавния бюджет	74 650 427 73	XI. Банкови учреждения	385 359 675 92
XI. Банкови учреждения	3 761 704 77	XII. Разни кредитори	47 344 873 18
XII. Разни дебитори	19 568 003 035 12	XIV. Текущи сметки на организации и др.	97 039 862 69
XIII. Съучастия и ценни книжа	14 662 674 59	XV. Междуклонови разплащания	19 627 201 738 55
XIV. Сметки с централно отчитане	1 632 025 10	XVII. Корективни сметки	5 839 547 29
XV. Междуклонови разплащания	15 123 052 99	XX. Резултатни сметки	34 408 878 68
XVI. Основни средства	499 136 06	XXI. Други пасивни сметки	
XVIII. Капитални вложения на банката и основен ремонт			
XIX. Ликвидационни заеми и сметки			
XX. Резултатни сметки			
XXI. Други актив и сметка			
Статистически сметки	22 711 213 285 07 3 612 440 387 45 26 323 653 672 52	Статистически сметки	22 711 213 285 07 3 612 440 387 45 26 323 653 672 52
Всичко	A всичко	Всичко	A всичко

гр. София, 4. януари 1963 г.

Съставил: *Иванов*
223-74731

Гл. счетоводител: *Архив*

Ст. счетоводител, эксперт: *Чуприданов*

VI. КАДРЫ

Изброяното мярце на служителите на Шилгарската народна банка за периода 1960-1962 г. се е движил както следва:

	1960 г.	1961 г.	1962 г.
Изброян цял	5.400	5.141	5.428
в това число:			
Банкови клерказе	5.007	4.776	5.093
Централно управление	363	358	377

Цялото за 1962 г. е увеличен главно по две причини – извършената парична обмяна, в която временно бяха ангажирани 125 души, и непрекъснатото увеличаване обема на банковата работа.

Объемът на банковата работа непрекъснато се увеличава в резултат на икономическото развитие на страната. Това създава големо напрежение в работата на банковите служители както по отношение на счетоводно-оперативната работа, така и по контрола, упражняван върху дейността на предприятията.

Увеличението на обема на банковата работа в съпоставка с броя на служителите през последните 5 години се характеризира със следните данни:

Години	Постъпили разплащателни документи/1		Счетоводно-оперативни служители	
	броя	индекс 1958 г. = 100	броя	индекс 1958 г. = 100
1958	2.937.717	100,00	2.343	100,00
1959	3.672.660	131,83	2.347	100,17
1960	4.627.669	164,33	2.366	100,93
1961	5.079.209	193,39	2.302	98,21
1962	5.343.200	202,00	2.295	97,95

Данните в таблицата ясно показват, че постъпилите разплащателни документи в банката непрекъснато растат и през 1962 г. са се увеличили повече от два пъти, а броят на счетоводно-оперативните служители намалява. Увеличението обем на банковата работа

1/ В броя на разплащателните документи не са включени платежните народдари, тъй като за 1960 и 1961 г. за тях не се води статистическо наблюдение.

внася иключително напрежение в работата на служителите, тъй като банката не разполага с възможности за механизиране на счетоводно-оперативната работа.

Напреженитето в работата засяга не само счетоводно-оперативните работници. Бързото икономическо развитие на страната и изискиванията за повишаване ролята на контрола чрез лева от страна на банката върху дейността на предприятията налага да се задълбочава все повече икономическата работа на банката. За да може да се изпълни успешно тази задача, Централното управление на банката полага постоянни грижи за квалификацията на банковите служители, като провеждаше краткотрайни курсове и семинари по отделните въпроси на банковата работа. С откритата, по решение на Министерския съвет, постоянно действуваща школа при банката, която започна да действува от 1.XII.1962 г., работата в това отношение значително ще се подобри. Със същото решение на Министерския съвет, на банката се разреши да изпрати на специализация по 2-3 банкови работници за по няколко месеци в Унгария, Чехословакия, ГДР, Франция и Англия. Това ще позволи да се проучи по-основно опитът на банките в социалистическия лагер и в някои други страни, като положителните страни от този опит се използват съобразно условията у нас. Това безспорно са предпоставки, които ще доведат до подобряване на банковата работа.

Наред с това, провеждат се системни мероприятия за прилагане на прогресивните почини в работата на банката, като особено внимание се отдава на обмяната на положителния опит в различните форми.

В банковите клонове 20 бригади вече са завоювали званието "Бригада за комунистически труд", други 269 бригади се борят за завоюване на това високо звание, като в тях са включени 1.282 участника. В 11 банкови клонове е подет патриотичният почин за завоюване на званието "Банков клон за комунистически труд".

VII. ПРИХОДИ И РАЗХОДИ НА БАНКАТА

Чистата печалба на банката за 1962 г. възлиза на 34.408.878,68 лева и е резултат на следните приходи и разходи от дейността на банката през годината:

/в хиляди лева,/

ПОКАЗАТЕЛИ	Фактически изпълнение за 1961 г.	Фактическо изпълнение за 1962 г.	Разлика + или - спрямо 1961 г.
A. Приходи			
Лихви от заеми и цени книжа	43.382	46.607	+ 3.225
Приходи от комисионни операции и други	4.786	9.630	+ 4.844
Курсова разлика	882	85	- 797
Разни приходи	117	411	+ 294
	49.167	56.733	+ 7.566
B. Разходи			
Административно-управленчески разходи	6.559	7.040	+ 481
Лихви по разплащателни и текущи сметки	14.508	14.444	- 64
Други разходи	1.482	551	- 931
Суми за минаване в загуба	528	289	- 239
	23.077	22.324	- 753
Чиста печалба на банката	26.090	34.409	+ 8.319

Увеличението на чистата печалба на банката е с 8.319 хил.лева в повече спрямо реализираната чиста печалба през 1961 г. Печалбата е реализирана главно от постъпилите в повече лихви по заеми и ценни книжа в размер на 3.225 хил.лева, приходите от комисионни операции и други 4.844 хил.лева, намаление на другите разходи /извънбюджетни разходи/ с 931 хил.лева и др.

Постъпилите лихви от заеми са увеличени главно при предприятията от външната търговия с около 1,56 млн.лева, по дългосрочните заеми за капитални вложения на ТКЗС с 1,64 млн.лева при предприятията от материално-техническо снабдяване 0,92 млн.лева и по краткосрочните заеми на предприятията и организацията в селското стопанство 0,46 млн.лева. Характерно е, че през 1962 г. в сравнение с 1961 г. са постъпили в по-малко лихви от предприятията към промишлеността с 0,90 млн.лева и от търговските и изкупвателните предприятия с 0,72 млн.лева.

Приходите от комисионите и други операции са реализирани в повече главно от комисиони от чужда валута - 4.840 хил.лева, а приходите от курсова разлика са се намалили със 797 хил.лева, което се дължи на реализираната през 1961 г. печалба от извършена едно-кратна преоценка на авоарите на банката в марки от ГФР.

Цялата реализирана чиста печалба на банката за 1962 г. е внесена в приход на републиканския бюджет, тъй като резервният фонд на банката е достигнал размера на уставния фонд.

Както се вижда от приложената таблица № 10 през 1962 г., по бюджета на банката са изразходвани общо 7.040 хил.лева при одобрен кредит в размер на 7.381 хил.лева. Реализирана е икономия в размер на 341 хил.лева или 4,63 % срещу 3,86 % през 1961 г. Най-голяма по размер е икономията по § 1 "Заплати" и се дължи на ангажираните по-малко от предвидените пенсионери по обмяната на парите.

Икономията по останалите параграфи е резултат главно на проведения през годината строг режим на икономии.

През годината банката не е превишавала одобрения бюджет както общо, така и по отделни параграфи. В сравнение с 1961 г. изплатените по бюджета на банката разходи за заплати и прибавки към заплатите са с 486 хил.лева повече, което се дължи на даденото от 1.I.1962 г. увеличение на заплатите на някои длъжности в системата на банката.

х
х х

Една част от отбеляните слабости в народното стопанство, като несъответствието между стоковия фонд и покупателния фонд, незадоволителното развитие на битовите услуги, за внасяне на порядък в планирането и договарянето на вносните машини и др. са обсъждани от Правителството и по тях има съответни решения. Поради това по тях не правим предложения.

От друга страна, преценявайки дейността на банката в светлината на критиката, която ЦК на БКП направи пред VIII конгрес на Партията на финансово-кредитната система, Централното управление набеляза и вече провежда мероприятия за засилване на банковия контрол и въздействие върху предприятията за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства чрез ликвидирането на неизважните запаси от стоково-материални ценности и дебиторската задължилост; за въвличане в стокооборота на залежалите стоки в търговията и превръщането на губещите обекти и дейности в печеливши; за срочно и качествено изпълнение на стопанско-финансовите планове; за задълбочено изучаване икономиката на отделните предприятия и отрасли и на тази основа - разкриване резерви за увеличаване производителността на труда, снижаване себестойността на продукцията и за най-икономично използване на всички материални и парични средства. За целта бе издадена специална заповед № 134 от 18 април т.г. Наред с това Централното управление подготвя отделен доклад до Министерския съвет с предложения за подобряване на ефекта от банковия контрол и въздействие.

За трета част от отбеляните слабости обаче, въздействието на банковия контрол не е достатъчно. Затова и на основание представените отчет и баланс на Българска народна банка за 1962 г., предлагаме Министерският съвет да приеме следното

ПОСТАНОВЛЕНИЕ:

1. Одобрява отчета за дейността на Българска народна банка и равносметката за печалбите и загубите за 1962 г.

Съгласно т.49 от Устава на Българска народна банка, одобрява реализираната чиста печалба на банката да се внесе в бюджета на държавата, тъй като резервният фонд на банката е достигнал размера на уставния й фонд.

2. Да да се подобри структурата на източниците, които Българска народна банка използва за иратисоречно кредитиране на наредното стопанство, от 1 януари 1964 г. 50 % от реализираната чиста печалба на банката да се внесе в бюджета на държавата, а с останалите 50 % да се увеличава уставния й фонд, докато същият достигне сумата 120 милиона лева.

3. Министерствата, комитетите, ведомствата и окръжните народни съвети, респективно подведомствените им предприятия, да декларират до 31 август 1963 г. пред ЦУ "Материално-техническо снабдяване и държавен резерв" наличните към 30 юни Т.Г. сировини, материали, резервни части, полуфабрикати и готова продукция, които не са им необходими и не могат да се оползотворят в самите предприятия.

Централното управление "Материално-техническо снабдяване и държавен резерв" до 31 октомври Т.Г. да изкупи съзнателно от декларираните стоково-материални ценности, които могат да се използват в други предприятия, а за останалите, съгласувано със заинтересованите министерства, комитети и ведомства - да предложи начин за тяхното оползотворяване, включително и използването им като вторични сировини.

София, 27. VI

1963 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/н /К. Несторов/

ЛР/Написани 5 екз.

1 за председателя на МС

1 за ЦК на БКП

1 за м-ра на финансите

1 за председ. на Държ.ком.за планиране

1 за службата

№ 382/15.V.1963 г.

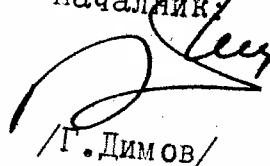
Соверително
Приложение

ТАБЛИЦА
за постъпленията и плащанията по касовия план на
българска народна банка за 1961 и 1962 г.

Показатели

	1961 година		1962 година	
	Милиони левове	% от общата сума	Милиони левове	% от общата сума
ПОСТЪПЛЕНИЯ				
Всекооборот	1.916	70,3	2.015	70,8
транспорт	125	4,6	137	4,8
кунални и битови услуги	75	2,8	84	2,9
туристични и спортни мероприятия	23	0,8	25	0,9
изди и такси	51	1,9	49	1,7
КЗС	69	2,5	70	2,4
Г.Т.станции	292	10,7	292	10,3
правна спестовна каса	-	-	-	-
други постъпления	173	6,4	176	6,2
	2.724	100,0	2.946	100,0
ПЛАЩАНИЯ				
Изплати	1.689	62,5	1.737	59,0
доходи в обезщетения	107	4,0	120	4,1
КЗС	587	21,7	704	23,9
художествени произведения	47	1,7	44	1,5
Г.Т.станции	-	-	-	-
правна спестовна каса	110	4,1	156	5,3
финансиерски, стопанско операции и други разходи	163	6,0	182	6,2
	2.703	100,0	2.943	100,0

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Планово-икономическо управление
Началник

/Г. Димов/

Записки 5 ез.

ТАБЛИЦА
за изпълнението на кредитните планове на Българска народна банка през 1962 г.

П о я с к е н и я	Остатъци в края на:											
	I-во тримесечие			II-ро тримесечие			III-то тримесечие			IV-то тримесечие		
	План	Изпълн.	%	План	Изпълн.	%	План	Изпълн.	%	План	Изпълн.	%
Б	хилди лева			хилди лева			хилди лева			хилди лева		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I. Кредитни вложения												
1. Заеми на промишлеността	582.700	491.881	84,4	522.448	501.625	96,0	636.759	643.320	100,7	589.450	620.375	105,2
2. Заеми на селското стопанство....	252.900	270.479	106,9	316.492	305.940	96,7	327.879	220.943	97,0	130.418	138.244	106,0
3. Заеми на вътрешната търговия....	536.600	521.696	97,2	574.348	576.424	100,4	551.573	568.007	102,9	540.500	565.415	104,6
4. Заеми на матер.техн.снабдяване..	162.200	180.623	111,4	168.943	185.065	109,5	168.589	203.624	120,9	203.741	194.623	95,5
5. Заеми на външната търговия	126.900	182.983	144,2	143.455	171.685	119,7	165.660	171.129	103,3	181.421	261.661	144,2
6. Заеми на транспорта	4.800	4.089	85,2	5.554	4.633	85,4	5.000	4.209	84,2	1.970	1.952	99,1
Кредитен резерв	10.000	-		20.000	-		20.000	-		20.000	-	
	1.676.100	1.651.751	98,5	1.751.240	1.745.392	99,7	1.777.560	1.811.232	101,9	1.697.500	1.782.270	106,9
Използвани краткосрочни ресурси за кредитиране кап.рлож.на ТЕЗС	-	41.334		-	47.450		-	34.211		30.000		
	1.676.100	1.693.085	101,0	1.751.240	1.792.842	102,4	1.777.560	1.845.443	103,8	1.697.500	1.782.270	105,0
II. Изводници												
1. Фондове на банката	171.500	171.716	100,1	171.770	171.446	99,8	171.500	171.364	99,9	171.500	171.470	100,0
2. Разплащателни сметки	145.000	223.675	154,3	192.000	250.360	130,4	200.000	248.901	124,4	248.000	211.503	85,3
3. - Задълж. сметки	83.000	84.557	101,9	82.000	77.837	94,9	86.000	115.084	133,8	199.000	299.154	180,3
4. Сметки с бюджетите	221.000	137.480	62,2	166.400	178.292	107,1	139.000	176.918	127,3	74.500	74.964	100,6
5. Преоценка от парич.реформа 1952г.	235.600	235.621	100,0	235.600	235.716	100,0	235.700	235.716	100,0	225.700	111.529	43,6
6. Сметки с БИВ, ДСК и ДЗИ.....	413.000	432.052	104,6	450.600	377.678	83,8	436.000	395.078	90,6	370.000	385.360	104,2
7. Международни разплащания.....	63.000	80.617	128,0	70.000	80.803	115,4	72.000	70.706	98,5	62.300	59.199	95,0
8. Други пасиви	344.000	327.367	95,2	382.870	420.710	109,9	437.360	431.476	98,7	346.500	461.801	133,3
9. Използвани дългосрочни ресурси	-	-		-	-		-	-		-	7.290	-
	1.676.100	1.693.085	101,0	1.751.240	1.792.842	102,4	1.777.560	1.845.443	103,4	1.697.500	1.782.270	105,0

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Планово-икономическо управление
Началник: *[Signature]*

/Т. Симов/

ГОДИШНА РАВНОСМЕТКА

за печалбите и загубите на 31 декември 1962 година

ЗАГУБИ

ПЕЧАЛБИ

ОБЯСНЕНИЕ	Сума		Обща сума	ОБЯСНЕНИЕ	Сума		Обща сума
	лева	ст.			лева	ст.	
I. Адм. управленчески разходи:				I. Лихви от заеми и ценни книжа			
Заемати и др. възнаграждения (§ 1)	5 410 221 18			Лихви от краткосрочни заеми на предприятия, организации и др.	28 421 337 77		
Профаванки към заплатата (§ 2)	674 337 27			Лихви от краткосрочни заеми на ТКЗС	4 108 348 75		
Денешни разходи (§§ 3, 4, 6, 7, 9, 11, 13 и 15)	928 509 91			Лихви от заеми на ТКЗС спряму бъдещи постъпления на фонд „Население”	3 761 222 02		
Разни (§ 18)	26 937 83			Лихви от просрочени заеми:			
II. Лихви по разплащателни и текущи сметки			7 040 006 09	a) краткосрочни на ТКЗС	60 468 10		
Лихви на Държ. спестовна каса	0 124 006 28			b) дългосрочни на ТКЗС	150 364 46		
Лихви на Бълг. инвестиционна банка	2 227 488 52			c) предприятия и др.	38 844 89		
Лихви на Д.З.И.	475 013 00			Лихви от складни вземания	4 600 559 63		
Лихви по вложете на фондове и различни средства със смет пред назначение	602 080 95			Лихви от ценни книжа и дивиденди от съучастия	46 134 93		
Лихви по тек. смети на организации	615 056 27			Лихви от чуждестранни кореспонденти	92 918 70		
Лихви по тек. смети на ТКЗС	678 709 02			Лихви от разни	272 602 59		
Лихви по фонда „Население“ на ТКЗС	400 518 82			II. Други доходи			
Лихви на чуждестранни кореспонденти	1 222 197 09			Наеми от покрити имоти	53 218 21		46 806 570 04
Лихви на разни	98 605 02			Наеми от непокрити имоти			
III. Други разходи			14 443 674 95	Комисионни от преводи	27 344 15		
Комисионни на чуждестр. кореспонденти				Комисионни от инкасо	22 667 06		
Порто				Комисионни от акредитиви	175 770 49		
Разни извънбюджетни разходи	216 718 51			Комисионни от ценности	1 222 09		
Амортизаци. отчисления за възстановяване	221 747 69			Комисионни от разни	1 503 50		
Амортизационни отчисления за основен ремонт	112 885 72		551 351 92	Порто	1 786 41		
IV. Курсова разлика и други от девизни операции				Разни доходи	167 712 51		
Разлика курса от камбю				Комисионни от чужди валути	9 159 692 68		
V. Суми за минаване в загуба				Събрани глоби за нарушаване правилата по документооборота	15 661 03		
Несъбирами вземания	200 207 73			III. Курсова разлика и други от девизни операции			9 630 159 14
Други	9 204 12		289 411 86	Разлика курса от камбю	85 491 90		85 491 90
VI. Разни				IV. Разни			
Pечалба . . .			54 406 879 68	Лихви от ДСК	378 457 64		
Всичко . . .			56 733 323 49	Лихви от БИБ	32 644 77		
Zabelежka: Лихвите на БИБ и ДСК да се сверят с клоновете на същите.				Zaguba . . .			
13116-ТД-1962				Всичко . . .			411 102 41
				Gл. счетоводител: <i>М. Илиев</i>			

М. Илиев

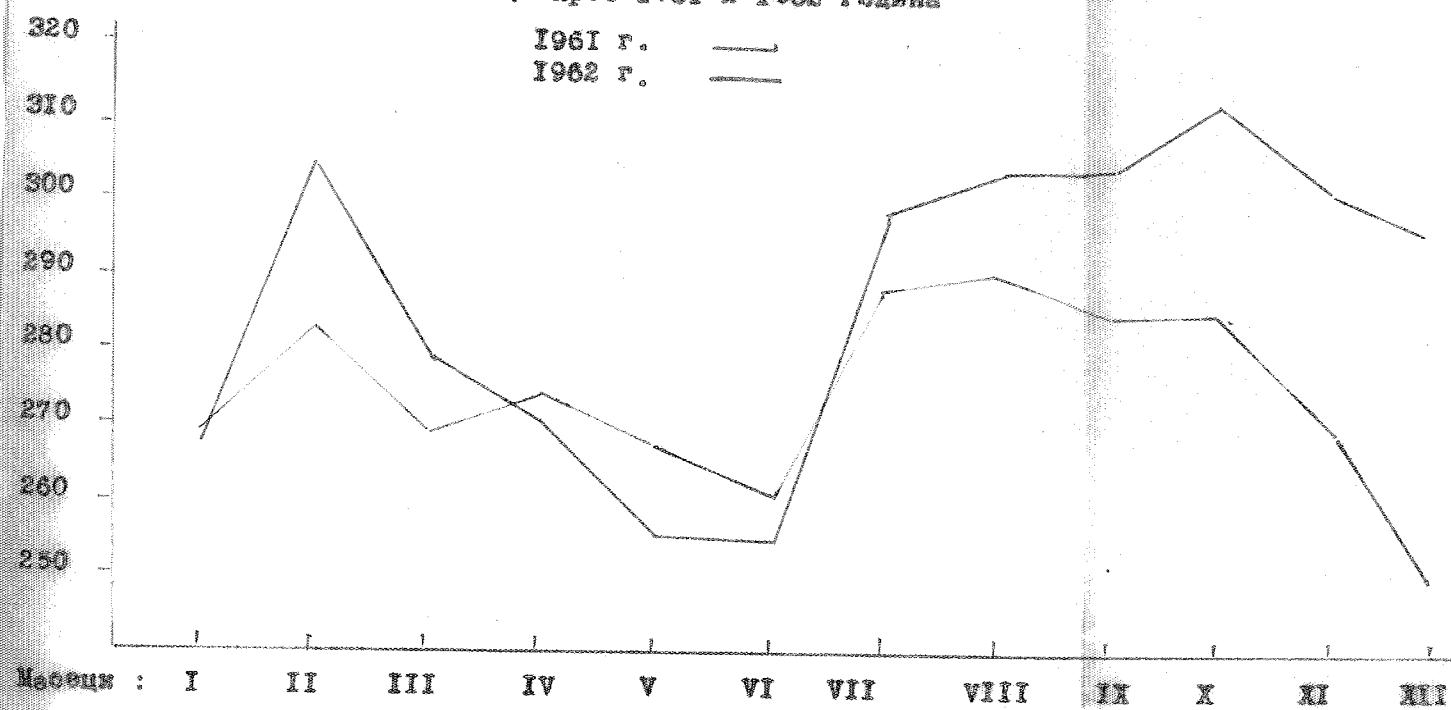
Забележка: Лихвите на БИБ и ДСК да се сверят с клоновете на същите.

13116-ТД-1962

Приложение № 1

Среден размер
на пар. обръщение
- млн. левове

ДИАГРАМА
за развитието на паричното обръщение
по месеци през 1961 и 1962 година

МЕСЕЧНА ОБОРОТНА ВЕДОМОСТ

клон

Изходящ №

от

196...г.

съставена към

30 декември

196...г.

Пост. № на клона

№ на сметката	Наименование на сметките	Обороти		№ на сметката	Остатъци			
		Дебит	Кредит		Дебит	Кредит		
A. Балансови сметки								
I. Фондове								
1	Уставен фонд		80 000 000 00	1		80 000 000 00		
2	Резервен фонд		80 000 000 00	2		80 000 000 00		
3	Фонд за основните средства	405 919 39	9 558 418 71	3		9 152 499 32		
4	Фонд амортизация	84 855 19	1 715 075 25	4		1 630 220 06		
5	Специални фондове	271 615 59	959 332 57	5		687 716 98		
II. Резервни фондове — банкноти и монети и банкноти и монети за обръщение								
103	Резервен фонд — банкноти	1 460 147 720 40	1 365 181 272 90	103	94 966 447 50			
106	Резервен фонд — монети	35 539 460 49	17 328 096 49	106	18 211 364 00			
114	Банкноти и монети на път	3 171 153 269 61	3 171 153 269 61	114				
7	Банкноти за обръщение	250 00	382 740 000 00	7		382 739 750 00		
8	Монети за обръщение		27 925 074 00	8		27 925 074 00		
7-a	Банкноти за обръщение — стари лева	3 310 355 693 50	3 310 355 693 50	7-a				
8-a	Монети за обръщение — стари лева	63 828 453 45	63 828 453 45	8-a				
103-a	Резервен фонд банкноти — стари лева	9 304 718 528 00	9 304 718 528 00	103-a				
106-a	Резервен фонд монети — стари лева	77 911 951 63	77 911 951 63	106-a				
131	Разлика от непреизчислени стари банкноти	5 772 324 373 64	5 772 324 373 64	131				
132	Разлика от непреизчислени стари монети	90 250 373 28	90 250 373 28	132				
III. Парични средства								
11	Каса	6 646 731 809 70	6 642 355 771 39	11	4 376 038 31			
130	Предадени банкноти и монети на обменните пунктове	122 875 782 61	122 875 782 61	130				
IV. Сметки отношения с М-во на финансите за монети за обръщение								
9	Заплатени суми на М-во на финансите за нущнати за обръщение монети	33 332 897 34	5 407 823 34	9	27 925 074 00			
V. Съкъпченни метали								
14	Съкъпченни метали	46 650 929 64	37 702 470 40	14	8 948 459 24			
VI. Чуждестранна валута и сметки по чуждестранни операции								
6	Неизплатени чуждестранни преводи	4 794 360 83	7 281 369 01	6		2 487 008 18		
13	Разплащане с държавата по външни кредити	598 977 666 41	124 998 371 36	13	495 843 355 41	21 864 060 36		
15	Чуждестранни банкноти, монети и път. чекове	3 360 497 61	2 401 636 88	15	958 860 73			
16	Чуждестр. коресп. — кредити на държавата	124 958 371 36	598 977 666 41	16	21 864 060 36	495 343 355 41		
17	Чуждестр. кореспонденти — клирингови сметки	990 737 468 89	964 427 623 51	17	48 794 097 12	22 484 251 74		
18	Чуждестранни кореспонденти — други сметки	561 074 546 34	701 846 603 55	18	10 965 356 45	151 737 413 66		
Пренос .		32 420 526 794 90	32 964 225 031 49		732 853 113 12	1 276 551 349 71		

№ на сметката	Наименование на сметките	Обороти		№ на сметката	Остатъци	
		Дебит	Кредит		Дебит	Кредит
	Пренос	64 745 307 233 94	63 425 402 480 89		3 032 831 228 71	1 712 976 475 66
85	VIII. Специални сметки по разплащанията					
	Акредитиви	64 308 601 42	65 373 087 00	86		1 064 485 58
87	Особени сметки	57 997 060 78	58 609 201 11	87		612 140 33
88	Лимитирани чекови книжки	42 271 986 75	42 936 172 72	88		664 186 02
89	Акцептирани чекове	7 327 969 66	7 360 703 18	89		32 733 52
	X. Средства със специално предназначение					
91	Амортизационни отчисления на предприятия	198 712 324 99	224 859 858 37	91		26 147 533 38
113	Разни средства и фондове със специално предназначение	337 418 154 11	418 768 562 31	113		81 350 408 20
78	Текущи сметки на ТКЗС за строежи изпълнявани по стопански начин	4 736 252 72	4 736 252 72	78		
184	Фонд „Неделим“ на ТКЗС	213 967 140 26	242 635 227 83	184		28 668 087 57
	X. Касово изпълнение на държавния бюджет и сметка с бюджетните учреждения					
92	Приходи по републиканския бюджет	6 219 299 592 74	6 224 110 955 76	92		4 811 363 02
93	Разходи по републиканския бюджет	5 513 738 124 07	5 513 738 124 07	93		
94	Бюджетни сметки на народните съвети	1 691 498 575 52	1 702 894 894 68	94		11 396 319 16
95	Разпределяеми приходи по републ. бюджет	1 219 115 740 49	1 219 115 740 49	95		
96	Извънбюджетни сметки по републ. бюджет	1 100 226 508 95	1 119 468 938 49	96		19 242 429 54
97	Извънбюджетни сметки на народните съвети	139 282 575 53	178 797 436 67	97		39 514 861 14
98	Разни разплащания с М-во на финансите	14 484 021 25	490 492 570 00	98		476 008 548 75
99	Преоценка по паричната реформа 1952 г.	124 186 888 75	235 716 025 54	99		111 529 136 79
	XI. Банкови учреждения					
100	Българска инвестиционна банка	2 016 450 542 30	2 172 641 279 38	100		156 190 737 08
101	Държавна спестовна каса	726 681 048 57	930 514 408 63	101		203 833 360 06
102	Държавен застрахователен институт	31 732 592 46	57 068 171 24	102		25 335 578 78
	XII. Дебитори и кредитори					
105	Разни дебитори и кредитори	2 667 024 037 32	2 639 718 482 72	105	74 650 427 73	47 344 873 18
	XIII. Съучастия и ценни книжа					
107	Съучастия и ценни книжа	3 776 472 66	14 767 89	107	3 761 704 77	
	XIV. Текущи сметки на организации и др.					
110	Текущи сметки на организации	302 187 925 55	367 233 987 93	110		65 046 062 38
111	Сметки с централно отчитане	2 126 058 507 07	2 126 058 507 07	111		
112	Текущи сметки на ведомства на сметно финансиране	1 519 960 485 05	1 551 954 285 36	112		31 993 800 31
	Пренос	91 087 750 362 91	91 020 220 122 15		3 111 293 361 21	3 043 763 120 45

№ на сметката	Наименование на сметките	Обороти		№ на сметката	Остатъци	
		Дебит	Кредит		Дебит	Кредит
	Пренос	91 087 750 362 91	91 020 220 122 15		3 111 293 361 21	3 043 763 120 45
	XV. Международни разплащания					
90	Неизплатени преводи	36 086 447 44	36 004 480 83	90	81 966 61	
115	Теглени преводи	12 639 280 490 68	32 266 370 848 56	115		19 627 090 357 88
116	Получени преводи	44 346 253 068 15	42 427 734 152 66	116	1 918 518 915 49	
117	Записани по извлечението преводи	29 829 012 015 66	12 179 610 490 68	117	17 649 401 524 98	
118	Неизравнени суми по извлеченията	89 349 829 90	89 460 582 63	118	628 04	111 380 77
119	Теглени преводи от предицата година	24 834 495 516 72	24 834 495 516 72	119		
120	Получени преводи от предицата година	1 953 505 624 19	1 953 505 624 19	120		
121	Записани по извлеченията преводи от предицата година	22 896 564 834 60	22 896 564 834 60	121		
122	Неизравнени суми по извлеченията от предицата година	1 000 610 33	1 000 610 33	122		
123	Документи за връчване чрез управлятелната служба	2 670 662 439 97	2 670 662 439 97	123		
124	Управлятелна служба	3 314 214 039 24	3 314 214 039 24	124		
	XVI. Основни средства					
135	Земи	624 641 53	14 628 40	135	610 013 13	
136	Сгради	10 786 972 47	95 884 90	136	10 691 087 57	
137	Стопански инвентар	3 537 847 87	176 273 98	137	3 361 573 89	
	XVII. Корективни сметки					
138	Изхабяване на основните средства	84 489 66	5 594 664 93	138		5 510 175 27
139	Изхабяване на маточ. и малотр. предмети	15 641 15	345 013 17	139		329 372 02
	XVIII. Капитални вложения на банката и основен ремонт					
140	Вноски в БИБ за финансиране на капиталните вложения на банката	304 435 20	275 133 27	140	29 301 93	
141	Незавършени капитални вложения	937 406 15	22 390 96	141	915 006 19	
145	Разноски за основен ремонт	79 255 30	79 255 30	145		
147	Вноски с инвестиц. предназначение	958 616 98	270 900 00	147	687 716 98	
	XIX. Ликвидационни заеми и сметки					
82	Съдебни вземания	2 023 568 68	314 131 63	82	1 709 437 05	
164	Ликвидационни заеми на ТКАС	20 493 482 34	7 605 867 24	164	12 892 615 10	
171	Заеми на разни лица	226 313 18	59 477 10	171	166 836 08	
183	Вземания от предприятия и кооперации обявени в ликвидация	405 878 53	51 713 77	183	354 164 76	
	Пренос	233 738 658 828 83	233 704 749 086 21		22 710 714 149 01	22 676 804 406 39

№ на сметка	Наименование на сметките			№ на сметката	Остатъци	
		Дебит	Кредит		Дебит	Кредит
	Пренос	233 738 658 828 83	233 704 749 086 21		22 710 714 149 01	22 676 804 406 39
186	Лихви	66 142 759 15	66 142 759 15	186		
187	Разлика курса от камбъо	837 387 78	837 387 78	187		
188	Други доходи	24 361 210 26	24 361 210 26	188		
189	Други разходи	553 217 12	553 217 12	189		
190	Административно-управлявачки разходи	7 222 449 41	7 222 449 41	190		
191	Суми за минаване в загуба	292 167 35	292 167 35	191		
192	Печалби и загуби	63 911 381 65	98 320 260 33	192		34 408 873 68
	XXI. Други активни и пасивни сметки					
194	Стопански материали	997 393 14	827 629 10	194	169 764 04	
195	Малоценни и малотрайни предмети	344 502 57	15 130 55	195	329 372 02	
196	Разходи за следващи периоди			196		
197	Приходи за следващи периоди			197		
	Всичко	233 903 321 297 26	233 903 321 297 26		22 711 213 285 07	22 711 213 285 07
	Б. Статистически сметки					
	I. Обезпечения					
204	Депозити за обезпечения	2 997 474 47	105 379 39	204	2 892 095 08	
205	Депозанти на обезлечение	105 379 39	2 997 474 47	205		2 892 095 08
	II. Резервни емисии — банкноти					
280	Резервни емисии — банкноти	1 814 535 000 00	49 450 000 00	280	1 765 085 000 00	
281	Главна каса за банкноти	49 450 000 00	1 814 535 000 00	281		1 765 085 000 00
	III. Документи за инкасо					
228	Прогрочени разплащателни документи	1 193 479 740 80	1 176 172 297 97	228	15 307 442 83	
232	Документи изпратени за инкасо в чужбина	1 652 470 560 62	1 432 620 699 69	232	219 849 860 93	
233	Документи получени за инкасо от чужбина	843 429 749 52	827 597 486 16	233	15 832 263 36	
234	Седавти	3 414 315 281 97	3 665 304 849 09	234		250 989 567 12
	IV. Ценностни за пазене					
237	Депозити за пазене	6 726 015 35	1 677 740 84	237	5 048 274 51	
238	Депозанти	1 677 740 84	6 726 015 35	238		5 048 274 51
	V. Държавни ценни материали					
239	Държавни ценни материали	38 338 301 68	25 204 049 13	239	13 134 252 55	
240	Държавно хранилище	25 204 049 13	38 338 301 68	240		13 134 252 55
	Пренос	9 042 729 293 77	9 042 729 293 77		2 037 149 189 26	2 037 149 189 26

№ на сметката	Наименование на сметките	Обороти		№ на сметката	Остатъци	
		Дебит	Кредит		Дебит	Кредит
	Пренос	9 042 729 293 77	9 042 729 293 77		2 037 149 189 26	2 037 149 189 26
	VI. Акредитив и гаранция					
275	Дебитори по чуждестранни гаранции и акредитиви — внос	259 290 109 30	179 273 678 72	275	80 016 430 58	
276	Кредитори по чуждестранни гаранции и акредитиви — внос	206 045 010 03	286 061 440 66	276		80 016 430 58
277	Дебитори по гаранции и акредитиви без покритие — износ	3 458 008 729 84	2 948 249 333 14	277	509 759 336 70	
278	Дебитори по компенсационни акредитиви	6 617 736 47	6 343 538 00	278	274 198 47	
279	Кредитори по гаранции, акредитиви — износ без покритие и компенсационни акредитиви	2 952 621 153 72	3 462 654 688 89	279		510 033 535 17
	VII. Държавни бюджетни кредити					
244	Кредити по републиканския бюджет	16 336 00	16 336 00	244		
246	Държавата за кредити по републиканския бюджет	16 336 00	16 336 00	246		
	VIII. Разни					
255	Разни активни статистически сметки	1 831 402 423 00	848 300 272 56	255	983 102 150 44	
256	Разни пасивни статистически сметки	848 300 280 75	1 831 402 431 19	256		983 102 150 44
	IX. Вземания и задължения на държавата постъпки за ликвидация от БНБ					
265	Задължения към Погасителната каса	43 333 80	10 226 32	265	38 107 48	
266	Задължения по заеми от Заема на бежанците	24 420 75	15 319 37	266	9 101 38	
267	Задължения по заеми за икономичен строеж	11 319 62	2 248 62	267	9 071 00	
268	Задължения по заеми на новобрачни двойки	49 455 57	3 245 82	268	46 209 75	
269	Държавата от вземания и задължения за ликвидиране от БНБ	54 017 60	2 193 099 60	269		2 139 082 00
270	Заеми на тютюнопъргозци	2 053 013 46	23 753 42	270	2 034 260 04	
271	Заеми на заселници в Беломорието	2 332 35		271	2 332 35	
	Всичко	18 607 295 302 08	18 607 295 302 08		3 612 440 387 45	3 612 440 387 45
	A Всичко					

Забележка: Остатък по сметка № 117 лева

Последно осчетоводено извлечение № от лева

Отстранена на дата Разлика лева

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

хвърлил:
Съставил:
Хаджиев

Съпътствител: *Димитров*
Гл. счетоводител: *Димитров*

ИДИОХЕМЕ № 4

卷之三

卷之三

ప్రాణికాల విషయాల గుర్తించు ప్రాణికాల విషయాల గుర్తించు

Приложение № 7

ТАБЛИЦА

за средния срок на ползваните краткосрочни банкови
заеми

Годи- ни	Средномесечни остатъци			Коригиран кредитен оборот			Среден срок на по- зване на кратко- срочните банкови зас- еми		
	редов- ни заеми	просро- чени заеми	Всич- ко заеми	редов- ни заеми	просро- чени заеми	Всич- ко заеми	редов- ни заеми	просро- чени заеми	общо
милиона лв.									
1959	1.362	61	1.423	13.078	1.052	14.130	37,5	20,7	36,2
1960	1.582	143	1.695	13.507	1.260	14.767	41,4	40,9	41,3
1961	1.582	90	1.672	15.435	1.383	16.868	36,8	23,4	35,7
1962	1.605	106	1.711	17.518	1.388	18.886	32,9	27,9	32,6

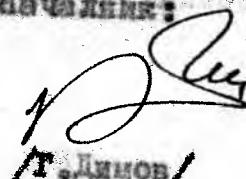
БЪЛГАРСКА НАРОДНА ГАРАНЦИЯ
Дългос-икономическо управление
Научни институции

Т. ИЛІЕВ

ТАБЛИЦА
за редовността и обезпечението на банковите заеми
към 31.XII.1962 г.

Отрасли	обща сума на реалните и пресрочените заеми	от тях					Излишък от неподходящия отговорен за обезпечаване в пропорцията	
		Пресрочени заеми на които е просрочено обезпечението			млн. лв.	млн. лв.		
		млн. лв.	млн. лв.	%				
В	1	2	3	4	5	6	7	8
Производство	620	14	2,2	487	78,5	22	33	17
/държавна	612	13	2,1	482	78,8	21	32	17
/кооперативна	8	1	12,5	5	62,5	1	1	-
Външна търговия	268	40	15,3	220	84,0	9	14	9
/държавна	565	29	5,1	542	95,9	6	7	3
/кооперативна	411	16	3,9	395	96,1	4	4	2
/кооперативно ТКЗС	154	13	8,4	147	95,5	2	3	1
Материально-техническо снабдяване	195	5	2,6	170	87,2	2	3	1
Селско стопанство	135	11	8,9	25	20,0	3	5	3
/държавно	35	5	14,3	25	71,4	3	5	3
/кооперативно ТКЗС	90	6	6,7	-	-	-	-	-
Транспорт	2	-	-	1	50,0	2	-	-
ВСИЧКО	1.769	99	5,6	1.445	81,6	44	62	33

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Планово-икономическо управление
Началник:

P. Димов,

ТАБЛИЦА
за просрочените заеми и просрочените платежни документи

ОТРАСЛИ	Средномесечни остатъци през:									
			1961 г.				1962 г.			
	31.XII 1961 год.	31.XII 1962 год.	прос- роche- ни заеми	проср. плат. доку- менти	ВСИЧКО	прос- роche- ни заеми	проср. плат. доку- менти	ВСИЧКО	млн. лв.	%
			млн. лева							
Промишленост	36	14	43	20	63	53	38	20	58	43
а/ държавна	35	13	41	19	60	50	37	18	55	41
б/ кооперативна	1	1	2	1	3	3	1	2	3	2
Външна търговия	12	40	10	-	10	8	36	-	36	27
Вътрешна търговия ..	11	29	26	2	28	23	20	2	22	16
а/ държавна	5	16	15	1	16	13	11	1	12	9
б/ кооперативна	6	13	11	1	12	10	9	1	10	7
М.т. снабдяване	7	5	5	1	6	5	7	-	7	5
Селско стопанство...	12	11	6	4	10	8	5	3	8	6
а/ държавно	8	5	2	-	2	1	2	-	2	2
б/ кооперативно ТКЗС	4	6	4	4	8	7	3	3	6	4
Транспорт	-	-	-	2	2	2	-	2	2	2
Учр. републ. бюджет ..	-	-	-	1	1	1	-	1	1	1
ВСИЧКО:	78	99	90	.30	120	100	106	28	134	100
а/ Държавен сектор	67	79	73	24	97	81	93	22	115	86
б/ Кооп. сектор	11	20	17	6	23	19	13	6	19	14

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Планово-икономическо управление
Началник:

/Г. Димов/

Приложение № 10

ТАБЛИЦА

За изпълнение бюджета на Българската народна банка за
1962 година

/в хиляди лева/

№	НАИЕНОВАНИЕ НА РАЗХОДИТЕ	Годинни кредити	Разход-вани	Иконо-мия
1.	Заплати - списъчен персонал	5.632	5.412	220
1.	Заплати - несписъчен персонал	4	4	-
2.	Прибавки към заплатите	706	677	29
3.	Канцеларски и столовски разходи	706	677	29
4.	Командировки	147	111	36
7.	Доставка книги за библиотеките	2	1	1
9.	Режийни разиски за столсвете	94	91	3
11.	Мавзилийни капитални вложения	8	8	-
13.	Облекло и постелен инвентар	28	20	8
15.	Ремонт на инвентара и инсталациите	19	14	5
16.	Други разходи	25	25	-
	Бюджетен резерв	10	-	10
Всичко:		7.381	7.040	341

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Планово-икономическо управление
Началник:

/Г. Димов/

БГ

Б Е Л Е Х К И

по проектопостановлението и справката на Министерския съвет
за Годишния отчет на Българската народна банка за 1962 година

В изготвената от апаратата на Министерския съвет справка по доклада за Годишния отчет на банката за 1962 година по начало правилно и в най-съдита форма са отразени някои от най-основните въпроси, засегнати в доклада. Допуснати са обаче някои неточности:

1. На стр.2 ал.I от справката се казва, че увеличението на заемите в предприятията на вътрешната търговия се обяснява с наличие на свръхнормативни запаси и др., което не съответствува с казаното в доклада.

В ал.II на стр.20 от доклада се навежда, че от общото увеличение на заемите във вътрешната търговия в размер на 49 млн. лева, - 48 млн. лв. е при търговските предприятия на дребно и се дължи:

а/ на стремежа на търговските предприятия на едро да прекърсят на търговските предприятия на дребно свръхнормативни стокови запаси, което доколкото се отнася за търговни от населението стоки е положително явление;

б/ на извършеното по решение на Правителството увеличение на стоковите запаси, които в края на 1962 г. бяха с 80 млн. лв. повече, отколкото в края на 1961 година;

в/ на това, че банката, в изпълнение на 182-то постановление на МС от 25.IX.1961 г. по изключение покри с кредит прирастъ на норматива на търговските предприятия за 1962 г., който възлиза на 29 млн. лева;

г/ на увеличението на цените на някои хранителни стоки през 1962 година.

2. На стр.2, ал.II от справката се дава следната преценка:
"Сериозен недостатък в кредитната работа на банката е значителният ръст на просрочените заеми..."

Тази преценка е неправилно. Наличието или увеличението на просрочените заеми преди всичко е резултат на наличието на слабости

в работата на предприятията, които банката е разкрила и е започнада да въздействува за тяхното отстраняване, за което са дадени подробни понятия на стр. 57 и 58 от доклада.

3. На стр. 3, ал. II от справката се отбележава, че ТКЗС е изпълнили плана за капиталните вложения за 1962 г. съвсем на 80,1 % и се посочва, че сериозна пречка за изпълнението на плана по капиталните вложения на ТКЗС продължава да бъде неравномерното постъпление на източниците на финансирането им, което се подкрепя с примера, че докато банковият кредит през 1962 г. е използван 106,4 %, собствените средства на ТКЗС са осигурени съвсем на 69,1 %.

Основните причини за неизпълнението на плана за кап. вложения в ТКЗС обаче са други и ние ги посочваме на стр. 38 от доклада. Като първостепенна причина за слабото изпълнение на плана за капиталните вложения ние сочим липсата или отклоняването от страна на никаки окръжни народни съвети на дефицитни строителни материали, завишаване обема на строителството, без то да е обвързано с плана за материално-техническото снабдяване и с работната ръка, както и намалението на цените на строителните материали за ТКЗС през 1962 г. Тези наши изводи са подкрепени и с конкретни примери.

4. На стр. 4, ал. II от справката се отбележава, че през 1962 г. е имало повече заеми, които "не са били обезщечени със стоково-материални ценности" в сравнение с 1961 г., "което вълаване на обезщечеността се дължи предимно на недостатъци в работата на банковите органи".

В тази алинея са допуснати две неточности. Първо, терминът "необезщечение на банковите заеми" съвсем не означава, че спешу отпуснатите банкови заеми няма стоково-материални ценности. В голямата си част необезщечените банкови заеми са резултат на това, че при проверката на обезщечеността в края на месеца банката е установила:

a/ че предприятието е реализирало предсрочно стоково-материалните ценности, за които е отпуснат заемът, което не може да се счита като недостатък в работата нико на предприятието, нито на банката, тъй като това е положително явление, с което се усърдява обръщаемостта на съборните средства;

б/ че предприятието е отклонило част от оборотните си средства в дебитори или в такива стоково-материални ценности, които според разпоредбите на банката не подлежат на кредитиране с редовни банкови заеми, банката е установила това и го е санкционирана;

в/ че банката е изключила от кредитиране част от стоково-материалните ценности срещу които са отчуждани заемите поради това, че същите са започнали да залежават, че са некачествени, нестандартни, излишни и пр.

Така, че колкото контролът на банката е по-строг и по-конкретен, толкова по-нълно и своеизмерено тя ще установява горните случаи, което представлява основа за взимане на съответни мерки както от предприятието, така и от банката.

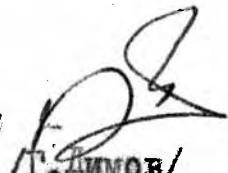
Недостатъците в работата на банката в това отношение са дадени имено в ал.IV на стр.49 от доклада и те се състоят точно в обратното - че все още в отделни случаи банката е допускала да се кредитират и взимат за обезпечение излишни и несумни стоково-материални ценности, вземания по неоформени пратки и просрочени заемания от клиенти и пр., което в основному се дължи на стремежа на никой банков икономе да си затварят очите пред недостатъците в работата на предприятията, против който неправилен метод на работа Централното управление води борба.

5. На стр.5, ал.II на справката в чиното на различията при съгласуването на доклада с Министерството на финансите се посочва и въпросът за "изземването на средствата за основен ремонт".

Този въпрос отпадна от доклада и следва да се счита за съгласуван.

София, 8 май 1963 г.

НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ:

Г. Димов/

ЛВ

С П Р А В К А

по съгласуването на доклада относно годишния отчет
на Българската народна банка за 1962 г.

Задания, бележки и предложения

Мнение на ВИБ

I. Министерство на финансите
/писмо № Х-296 от 19 май
1963 г./:

По т.2. Намира за неправилна констатацията в доклада, че един от факторите за увеличаване на загубите на външнотърговските предприятия е несвоевременното разстановяне на дотациите от бюджета.

Бележките по т.1,3,5 и 6 на писмото са взети под внимание – соответствите поправки в доклада са направени.

Министерството не отлага, че на 31.XII.1962 г. има неизвестовани дотации и обяснява, че в края на годината, към края с преизпълнението на плана по износа предвидените планови загуби се оказват недостатъчни, поради което неизвестованиите дотации се изплащат през м.декември.

С ал.II на т.1 на разпореддане № 1716 на Мин.съвет от 12.XI.1958 г. наредено плановите загуби за м.декември да се отпускат авансово до 25-то число на съдия месец в рамките на утвърдения годишен кредит за планови загуби на Министерството на търговия на базата на очакваното изпълнение на плана по износа.

Вс заявка на Министерството на външната търговия до Министерството на финансите, загубите за м.декември 1962 г. от износа излизат на около 99 млн.лв., срещу които през декември са получени 5 млн. лв. и са оставили за изплащане през 1963 г. 94 млн.лв. От тях надплановите загуби са 21 млн.лв., а 73 млн.лв. са в рамките на годината

план за 1962 г.

Следователно, обяснението, дадено в доклада за провиниенето на заемите на външната търговия, е правилно.

По т.7. Предлага т.2-ра от проектовостановленето да отпадне.

Не се приема. Съгласно т.49 от Устава на банките, когато резервният фонд достигне размера на уставния фонд, Министерският съвет решава как да се отнесе реализираната чиста печалба – за увеличаване на уставния фонд или да се внесе в бюджета на държавата.

В доклада илю се спирате на структурата на ресурсите и на очерталата се явно неблагоприятна тенденция. Обстоятелството, че по финансовото обзреждане на плана за 1964 г. се срещат затруднения, не може да бъде motivo да пренебрегнем и да не отчетем последиците от тази тенденция. Като имаме предвид общо съображенията на Министерството на финансите, предлагаме т.2 да се допълни със следният текст: "докато същият достигне сумата 120 млн. лева".

II. Държавен комитет за планиране /писмо № XV-49 от 31 май 1963 г./:

1. Въз аръзана с извънстановените дотации от бюджета в края на 1962 г. на външнотърговските предприятия Държавният комитет за планиране напира, че в доклада трябва да посочим до какви последници може да доведе тенденцията, която се проявява с екогодното нарастване на съ-

Бележките са взети под внимание и са отразени в доклада, с изключение на:

В отчета илю обяснявате причините за провиниенето на планираните кредити на външната търговия и не считате за уместно да разглеждаме въпросът за създаването на бюджета. Това е въпрос, който идва вън от рамките на отчета. Но се касае до отражението на бюджетните средства върху дейността на банката, въпросът е разгледан с анализа на ре-

напомнята на бюджета, като се подложат мерки за уреддането им.

2. Намира, че "не отговаря на истината" обяснението, че сме дали за начиляване засилва на засилите по оборота, но в подкрепа на това със ѝздение привежда данни за анираните от нас кредити по съзаеми. Като отбележа, че и в банковите якости не използват напълно взаимността, която създават засилите по оборота за най-напълно използване контрола чрез лева, рязкият комитет за планиране еднага да се вземат мерки за напълно използване на засилите оборота "за икономически цели", без да се издига техниката регулирането и обезщечението тези засеми в самоцел.

3. Намира, че направеният напомня за състоянието на отчетите засеми не е достатъчен и в доклада трябва да се правят критически изводи, като се предадат и съответни мерки.

сурсите за кредитирането на народното стопанство /стр.50/.

Данните от доклада, които се цитират и в писмото на Държавния комитет за планиране, фактически подкрепят нещото твърдение. Планираните кредити по оборота към 31.XII.1962 г. взлизат на 115 млн. лева, а планираните кредити към 31.XII.1960 г. - на 113 млн. лева или за две години планираните кредити са израснали с 2 млн. лева, когато за същото време обемът на общата промишлена продукция по цените от 1.1.1962 г. е нараснал с 22,4 %. Като имаме пред вид, че засилите по оборота представляват 30 % от нормативите на предприятията, то излиза с, че имаме на име относително начиляване на същите нормативи.

Отделни слабости в работата на банковите якости при кредитирането със засеми по оборота бесспорно се допускат и ние вземаме мерки за тяхното отстраняване, но да се твърди, че ВНВ издига техническата работа в самоцел, е необосновано.

През 1962 г. Централното управление просучи използването на засилите по оборота като средство за контрол. Въпреки констатираните отделни слабости направените изводи категорично опровергават твърдението на Държавния комитет за планиране.

В доклада илюстрираме, че основните фондове както по обем, така и по структура не съответстват на ръста на стокосбората. Но обаче не се спирае подробно на този въпрос, тъй като през тази година той е разгледан вече из-

няколко пъти в Министерския съвет и има
всички соответствия решения.

Такива недостатъци са съвсем реални явления в работата на плановете, не са характерни за работата на банката, поради което не намираме за необходимо да обременяваме отчета с такива случаи.

Не се приема по инициатива, наложени
в отговора на Министерството на финансите по същия въпрос.

Бележките по т.1,2 и 3 на писмата
са взети под внимание - направени са
съответни корекции в доклада.

Министерството едностранично разглежда въпроса за залекалите стоки. Преди всичко изплащането на авансово внесените стоки е уреден със специално постановление на Министерския съвет и тях банката не счита за залекали стоки. Въпросът за извънпланов, надипланов и следсрочен внос, който замразява средство за продължително време.

Въпросът за изплащането на неплатените капитални язденки за 1962 и 1963 година и за отстраняване на слабостите по доставянето и договарянето на машини, съоръжения и др. се уреда с 63-те разпоредение на Министерския съвет от 20 май 1963 г. и не е нужно да се правят нови предложения.

Зам.-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Г. Терзий
Г. Терзий

28.11.1963 г.

4. В доклада не били посочени допуснатите слабости при изгарянето на търговските пратки "като изкуствено напаване в проорочие на нивните ценации на дребно без съответно изменение в норматива на инвазията на едро и срочно".

5. Предлага да отпадне т.2 проектопостановлението.

Министерство на външната
търговия /писмо № 0-7619
от 29 май/:

По т.4. Не счита, че има
вали стоки във външнотъргов-
 предприятия.

По т.5. Предлага да се включат
нови точки, с които да се
изплащането на извънпланов
на машини, съоръжения и др.,
служебно отпускане на кредити